Werkt voor provincies

Richtlijn taxatie wolvenschade aan landbouwhuisdieren

Versie per
1-11-2026

Inhoud

Inleiding....4
Wettelijke basis > beleidsregels > taxatierichtlijn....4
Beleidsregels....4
Taxatierichtlijn....4
Bevoegdheid....4
1 Proces tegemoetkoming faunaschade BIJ12....5
Besluitvorming....5
Oorzaak....5
Gehouden landbouwhuisdieren....5
2 Schademelding bij BIJ12....7
Melding....7
Eerste inschatting melding....7
Opdracht aan taxateur....7
Wel of geen nieuwe melding....8
3 Protocol taxatie vermoedelijke wolvenschade....9
3.1 Plannen bezoek door taxateur....9
Termijn 24 uur....9
Paraatheid taxateur....9
3.2 Het bezoek....9
Stap 1. Contactgegevens en basisgegevens aanval....9
Stap 2a. Onderzoek predator: DNA-afname....10
Stap 2b. Onderzoek predator: visuele waarnemingen....11
Stap 3. Beschrijving getroffen landbouwhuisdieren....12
Stap 4. Preventieve maatregelen....12
Stap 5. Afsluitende informatie....13
3.3 Na het veldbezoek....14
Stap 6. Bezoekrapport aanleveren....14
Stap 7. DNA-verwerking....14
Stap 8a. Afronden taxatie: opstellen eindtaxatierapport....14
Stap 8b. Waardebepaling (prijs) van de getroffen dieren....15
Stap 9. Bevestiging taxatie aanleveren aan BIJ12....16
Stap 10. Reactie (zienswijze) dierhouder op bevestiging taxatie....17
Stap 11. Interne controle en eindtaxatierapport aanleveren....17
4 Proces beoordeling door BIJ12....18
5 Communicatie....19
Met de dierhouder....19
Met de pers....19
....20

**Deze richtlijn is vastgesteld door de directeur van BIJ12 op 31 oktober 2026. Deze richtlijn vervangt met ingang van 1 november 2026 de Richtlijn taxatie wolvenschade aan landbouwhuisdieren van 1 november 2025.*

Inleiding

Wettelijke basis > beleidsregels > taxatierichtlijn

Op grond van artikel 15.53 van de Omgevingswet kunnen provincies tegemoetkomingen verlenen in schade, veroorzaakt door beschermde in het wild levende diersoorten, aan landbouwgewassen en gehouden landbouwhuisdieren.

De twaalf provincies hebben de uitvoering van deze taak belegd bij BIJ12. Daarmee is BIJ12 verantwoordelijk voor de uitvoering van het proces rondom tegemoetkomingen in faunaschade. Dat proces omvat het ontvangen van de aanvragen, *het laten uitvoeren van taxaties*, het beoordelen of aan de beleidsvoorwaarden is voldaan, het berekenen van de (hoogte van een) eventuele tegemoetkoming, het opstellen van de beslissing op de aanvraag en uiteindelijk de uitbetaling.

Beleidsregels

Om voor een tegemoetkoming in aanmerking te komen moeten aanvragers aan bepaalde voorwaarden voldoen. Deze voorwaarden staan in de *Beleidsregels tegemoetkoming faunaschade* van elke provincie.

In de beleidsregels van de provincie is ook bepaald dat de schadeveroorzakende diersoort en de omvang van de schade door een taxateur worden vastgesteld met inachtneming van de *Protocollen en richtlijnen taxatie faunaschade.*

Taxatierichtlijn

Voor het uitvoeren van de vele taxaties sluit BIJ12 contracten af met onafhankelijke taxatiebureaus. De afspraak is dat de taxatiebureaus werken conform de door BIJ12 opgestelde taxatierichtlijn. Deze taxatierichtlijn voor schade door wolven beschrijft de werkwijze [processtappen, afspraken en uitgangspunten] voor het uitvoeren van taxaties en de waardebepaling van gehouden landbouwhuisdieren.

BIJ12 heeft deze richtlijn opgesteld om te waarborgen dat bij het taxeren van faunaschade (veeschade) door wolven steeds op een eenduidige, zorgvuldige en herleidbare manier wordt gehandeld door taxateurs. Deze taxatierichtlijn heeft geen juridische status, het is een uitvoeringsdocument voor de taxateurs.

Bevoegdheid

Het is de rol en verantwoordelijkheid van een taxateur om de veldsituatie vast te leggen, het schadebeeld en de omvang van de schade vast te stellen, DNA af te nemen en de bevindingen vast te leggen in het taxatierapport. Het is niet de bevoegdheid van een taxateur om mededelingen te doen aan een dierhouder over de mogelijke uitkomst (wel of geen wolf) of over het besluit (wel of geen tegemoetkoming).

Het is de verantwoordelijkheid van BIJ12 om, na ontvangst van een taxatierapport, te controleren of het rapport duidelijk, compleet en zorgvuldig is, en om te beoordelen of aan de beleidsvoorwaarden voor een tegemoetkoming wordt voldaan. BIJ12 is, namens de provincies, bevoegd om de besluiten te nemen op de aanvragen.

- - -

1 Proces tegemoetkoming faunaschade BIJ12

Het proces voor besluitvorming en taxatie van vermoedelijke wolvenschade aan landbouwhuisdieren (ook wel veeschade genoemd) wijkt af van het proces voor besluitvorming en taxatie van schade aan gewassen. Het grote verschil is de snelheid van handelen, de wijze van taxeren en het bepalen van de schadeveroorzakende diersoort.

Schade aan landbouwhuisdieren betreft tot nu toe met name schade door wolven. Een enkele keer komt de goudjakhals naar voren als schadeveroorzakende diersoort. Schade door honden aan landbouwhuisdieren komt ook voor, maar valt niet onder de tegemoetkomingsregeling. Voornamelijk schapen worden getroffen, maar ook runderen, paarden en andere diersoorten kunnen worden getroffen.

Besluitvorming

Op een aanvraag (melding) voor een tegemoetkoming in vermoedelijke wolvenschade, neemt BIJ12 een besluit op basis van alle feiten en omstandigheden, de DNA-uitslag, het taxatierapport en de beleidsregels van de provincie.

Oorzaak

Bij de beoordeling of een aanvraag voor een tegemoetkoming in aanmerking komt, is ten eerste van belang of in voldoende mate vaststaat dat de schade door een wolf is veroorzaakt. Een voorwaarde voor een tegemoetkoming is dat een landbouwhuisdier *met zekerheid of zeer waarschijnlijk* door een wolf is gedood.

De meest zekere en betrouwbare manier om de oorzaak vast te stellen, is de uitkomst van de DNA-analyse. Daarnaast is het mogelijk om de oorzaak vast te stellen op basis van de visuele waarnemingen, sporen en veldsituatie die de taxateur in zijn rapport heeft beschreven. BIJ12 beoordeelt dan of, op basis van de aanwijzingen in het taxatierapport, geconcludeerd kan worden of het *met zekerheid of zeer waarschijnlijk,* een wolf is geweest.[1]

Gehouden landbouwhuisdieren

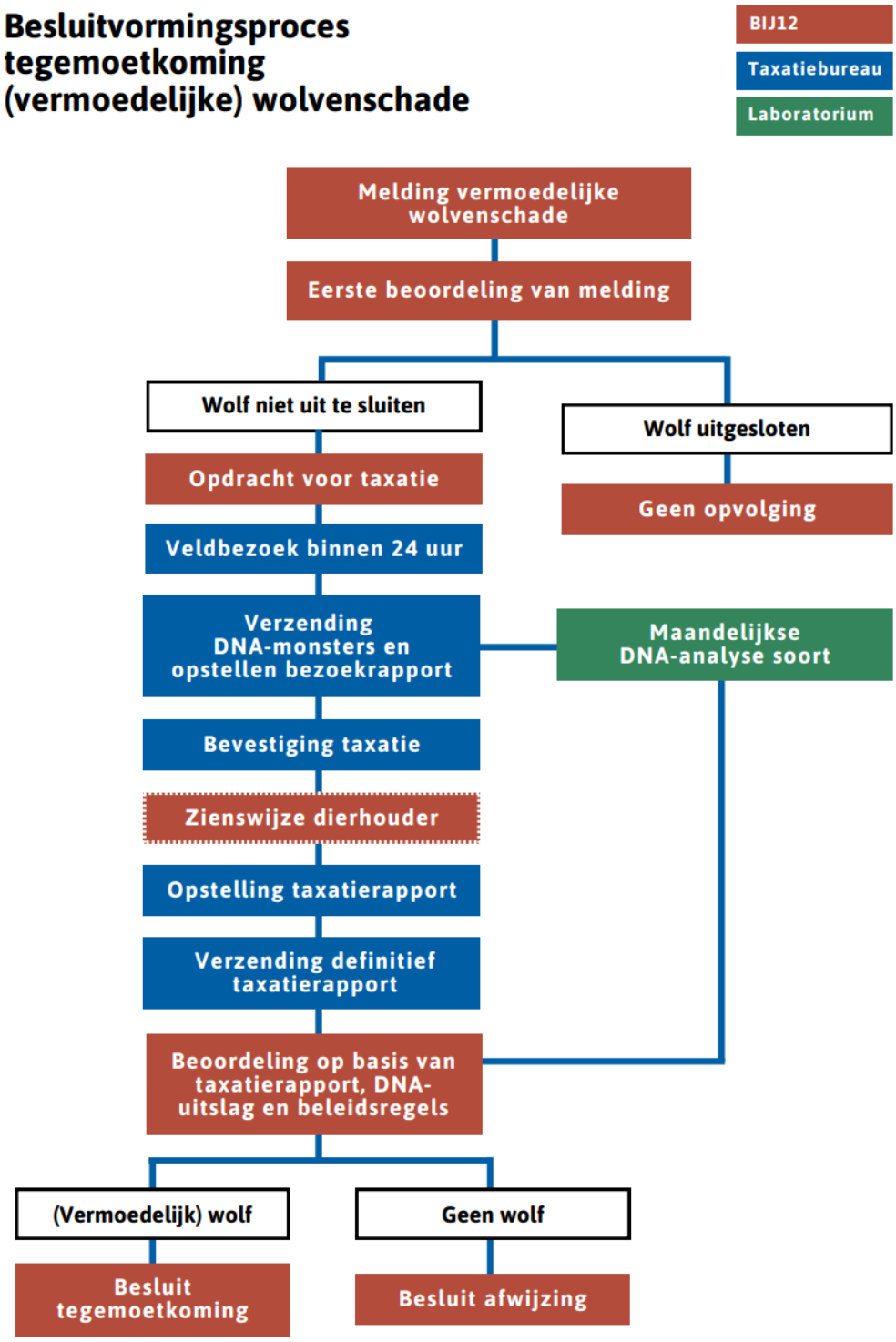
Ten tweede is bij de beoordeling van een aanvraag door BIJ12 van belang dat niet álle schade voor een tegemoetkoming in aanmerking komt. In wélke schade tegemoetgekomen wordt, is bepaald in de provinciale beleidsregels.

Het moet gaan om schade aan bedrijfsmatig gehouden *landbouwhuisdier*en, of hobbymatig gehouden *hoefdieren*. Ook als een bedrijfsmatig gehouden kuddebeschermingshond of hoedhond wordt verwond of gedood door een wolf, komt deze schade voor een tegemoetkoming in aanmerking.

Verder komt alleen de *directe* schade aan de gehouden dieren in aanmerking voor een tegemoetkoming. Indirecte schade of gevolgschade wordt niet vergoed.

[1] Bij schade door een goudjakhals aan gehouden landbouwhuisdieren wordt op gelijke wijze gehandeld als bij een wolf.

Figuur 1. Processtappen taxatie en beoordeling BIJ12

- - -

2 Schademelding bij BIJ12

Melding

Het melden en taxeren van schade aan landbouwhuisdieren vraagt om snelle actie, vanuit dierenwelzijn bij gewonde dieren[2], maar ook omdat de oorzaak anders niet meer deugdelijk kan worden vastgesteld. Een dierhouder met dode of gewonde landbouwhuisdieren, die vermoedelijk door een wolf zijn aangevallen, moet dit zo snel mogelijk – uiterlijk binnen 24 uur na constatering van de schade – melden bij BIJ12.[3]

Dit kan telefonisch of via het webformulier 'vermoedelijke wolvenschade' op de website van BIJ12.

BIJ12 registreert wolvenschadedossiers onder een TKW-nummer: Tegemoetkomingsaanvraag Wolf.

Eerste inschatting melding

Nadat BIJ12 de melding heeft ontvangen, vindt zo snel mogelijk een eerste beoordeling door een consulent van BIJ12 plaats op basis van de op dat moment beschikbare gegevens. Dit kan op basis van een gesprek met de melder, of de toelichting door de melder in het webformulier en door de melder toegestuurde foto's. Op basis daarvan maakt de consulent een inschatting of er sprake kan zijn van een mogelijke wolvenaanval.

Als de informatie redelijkerwijs doet vermoeden dat een wolf als oorzaak niet is uit te sluiten, geeft BIJ12 zo snel mogelijk na de melding opdracht aan het taxatiebureau om de situatie ter plekke op te nemen. Ook bij twijfel stuurt BIJ12 een taxatieopdracht.

BIJ12 stuurt geen taxateur als taxeren niet meer mogelijk of zinvol is. Bijvoorbeeld bij een te late melding, of als het duidelijk is dat de schade door een andere diersoort is veroorzaakt (bijvoorbeeld een hond), of als het gedode dier al te lang in de wei of in het water ligt, waardoor een DNA-afname of veldbezoek niet meer zinvol is. BIJ12 overlegt altijd met de dierhouder over het niet sturen van een taxateur.

Opdracht aan taxateur

Zo snel mogelijk na ontvangst van de melding en de eerste beoordeling van de melding door BIJ12, geeft BIJ12 via een digitale uitwisseling opdracht aan het taxatiebureau om te taxeren. Dit gebeurt in beginsel altijd *binnen 45 minuten* na ontvangst van een melding.

[2] De dierhouder hoeft niet op de taxateur te wachten om een dierenarts te benaderen, indien sprake is van lijden door gewonde dieren. De dierenarts kan ook direct starten met behandeling.

[3] Ook houders van natuurbegrazers moeten gedode of gewonde dieren binnen 24 uur na constatering van de schade melden, indien men een tegemoetkoming wenst. Indien een natuurbegrazer, op het moment van constateren van de schade, vermoedelijk al veel langer dan 24 uur dood is, kan de oorzaak niet meer deugdelijk vastgesteld worden. Deze dieren kunnen wel gemeld worden bij het Wolvenmeldpunt van BIJ12.

Op kantoordagen, maar buiten kantooruren, kan een melding via het webformulier 'vermoedelijke wolvenschade' gedaan worden op de website van BIJ12. Het webformulier wordt buiten kantooruren door het systeem binnen 45 minuten automatisch naar het taxatiebureau doorgezet.

In het weekend kan een melding eveneens gedaan kan worden via het webformulier. Het webformulier wordt binnen 45 minuten automatisch naar het taxatiebureau doorgezet. In de weekenden [tussen 09:00 en 17:00 uur] is er ook een consulent van BIJ12 telefonisch bereikbaar om meldingen aan te nemen.

Wel of geen nieuwe melding

Het komt voor dat kort na een melding en taxatiebezoek, bij dezelfde dierhouder een nieuwe wolvenaanval plaatsvindt.

Nieuwe melding

Indien duidelijk sprake is van een *nieuwe* aanval met nieuwe getroffen dieren, bijvoorbeeld één of twee dagen na de eerste melding, al dan niet op hetzelfde weideperceel, dan moet de dierhouder een nieuwe melding daarvan doen bij BIJ12 en volgt een *nieuwe* taxatieopdracht.

De ervaring leert dat een dierhouder dan de taxateur belt. Het is met het oog op correcte dataverzameling en monitoring niet aangewezen om een nieuwe aanval (en getroffen dieren) op te tellen bij de eerste melding. De taxateur informeert de dierhouder dat in deze situatie een (nieuwe) melding bij BIJ12 gedaan moet worden.

Dezelfde melding

Wanneer een dierhouder gedode dieren aantreft op weidepercelen op korte afstand van elkaar (aangehouden wordt circa 5 kilometer), op dezelfde dag, kan redelijkerwijs aangenomen worden dat het één wolvenaanval betreft. Dan volstaat één melding (dus ook één TKW-nummer) en bezoekt de taxateur bij zijn bezoek de beide weidelocaties.

Ook wanneer een dierhouder, in de dagen ná de melding, nog vermiste getroffen dieren terugvindt, hoeft geen nieuwe melding te worden gedaan. De gevonden dieren kunnen, met oormerknummer, nog aan de taxateur worden doorgegeven zodat deze de definitieve aantallen dieren zorgvuldig in het taxatierapport kan vermelden.

- - -

3 Protocol taxatie vermoedelijke wolvenschade

3.1 Plannen bezoek door taxateur

Na ontvangst van de opdracht wijst het taxatiebureau een taxateur toe aan de melding. De taxateur neemt na ontvangst van de opdracht direct telefonisch contact op met de dierhouder, om zo snel mogelijk een afspraak voor taxatiebezoek te maken. Lukt het niet om op korte termijn een afspraak te maken met de dierhouder, dan neemt de taxateur contact op met BIJ12.

Termijn 24 uur

De taxateur dient zo snel mogelijk, uiterlijk binnen 24 uur na ontvangst van de taxatieopdracht, ter plaatse te zijn voor het veldbezoek en DNA-afname.

Om de kans op een betrouwbare, succesvolle DNA-afname zo groot mogelijk te maken, moet DNA zo snel mogelijk worden afgenomen. Naarmate de tijd verstrijkt neemt de kans dat het DNA vervuild raakt of afbreekt, sterk toe. Snelheid is ook geboden om te voorkomen dat *andere* predatoren of ter plaatste aanwezige honden (de wonden van) de getroffen prooidieren vervuilen, en om te voorkomen dat andere externe factoren zoals weersinvloeden, het schadebeeld en sporen in het veld beïnvloeden.

Paraatheid taxateur

De noodzaak om snel bij de dierhouder op locatie te kunnen zijn, vraagt van de taxateurs om paraatheid en werken in het weekend of op feestdagen. Het is van belang dat de taxateur alle benodigde papieren en middelen (DNA-kit, meetlat, spanningsmeter, mes, handschoenen, en dergelijke) altijd gereed heeft staan om snel op pad te kunnen gaan. Ook is het van belang dat deze middelen worden schoongehouden en de DNA-kits niet gecontamineerd worden (door bijvoorbeeld een hond in de auto).

3.2 Het bezoek

Contact dierhouder

Tijdens het veldbezoek meldt de taxateur zich bij de dierhouder. Als deze niet aanwezig is, belt de taxateur de dierhouder. De taxateur bespreekt de situatie en gebeurtenissen ter plaatse met de eigenaar/houder van de dieren.

Doel

Doel van het bezoek is een beeld te krijgen van *de oorzaak en omvang* van de schade.

Vastlegging

Voor de vastlegging van het bezoek gebruikt de taxateur het format Bezoekrapport.
Het bezoekrapport bevat minimaal de gegevens zoals vermeld in **bijlage 4A.**
Tijdens het bezoek loopt de taxateur de volgende stappen na.
Na het bezoek stuurt de taxateur het bezoekrapport aan BIJ12, zie stap 6.

Stap 1. Contactgegevens en basisgegevens aanval

- Zaak-/dossiernummer
- Naam/bedrijfsnaam dierhouder. Adres, woonplaats. Telefoonnummer, email.
- IBAN-nummer/tenaamstelling
- Bedrijfsmatig of hobbymatig gehouden dieren (in verband met btw)

- Vermoedelijke datum/tijdstip van de aanval
- Datum/tijd ontvangst melding door BIJ12
- Datum/tijd taxatieopdracht ontvangen door bureau
- Naam en bezoekdatum taxateur
- Opleverdatum en versienummer rapport

- Exacte vindplaats/locatieaanduiding van het getroffen dier of dieren op basis van longitude-/latitude-coördinaten (WGS 84 stelsel)
- Beschrijving van de gebeurtenis/verklaring door de dierhouder
- Eventuele nadere bijzonderheden.

Stap 2a. Onderzoek predator: DNA-afname

De taxateur neemt DNA-monster(s) af van het getroffen dier. De DNA-monsters moeten zorgvuldig, conform het protocol van het laboratorium, worden afgenomen. Afhankelijk van de situatie neemt de taxateur minimaal 2 en maximaal 5 monsters af. Als er sprake is van meerdere prooidieren of prooidiersoorten, kunnen er van meerdere dieren monsters afgenomen worden, maar alleen als dat zinvol is. Dit is aan het oordeel van de taxateur. Taxateur noteert per monster:

- Het type monster (swab/bloedwol/keutel)
- Met bijbehorende monsternummers; met foto van de monsters met zichtbare monsternummers.
- Datum verzending monsters aan lab
- De kans op contaminatie, bijvoorbeeld als de wond al is ontsmet of als er een hond (bijvoorbeeld van de dierhouder) nabij het kadaver is geweest.

Het is van belang dat de monsterneming/DNA-afname uitsluitend wordt uitgevoerd door in opdracht van BIJ12 werkende personen, in beginsel een taxateur in opdracht van BIJ12. Soms gebeurt dit door een medewerker van BIJ12. Zo wordt gewaarborgd dat taxatie en DNA-afname eenduidig en zorgvuldig gebeurt, en de herkomst van het DNA-monster van het getroffen dier onafhankelijk en met zekerheid vast te stellen is.

Dierenarts

Wel is het mogelijk dat een derde, bijvoorbeeld een dierenarts, de DNA-afname doet (of al heeft gedaan). Als er sprake is van (uitsluitend) gewonde dieren, die niet geëuthanaseerd hoeven te worden, kan het zijn dat een dierenarts al éérder ter plaatse is en dat deze – voorafgaand aan het behandelen van wonden – bij het getroffen dier enkele DNA-monsters heeft afgenomen. De dierenarts volgt de werkwijze beschreven in de instructie, **bijlage 2.**

De taxateur ontvangt de monsters van de dierenarts. Als de dierenarts al eerder weg is, bewaart de dierhouder de monsters tijdelijk en ontvangt de taxateur bij aankomst de monsters van de dierhouder. De taxateur verzorgt vervolgens de registratie en verzending hiervan aan het lab [zie ook Stap 7. DNA-verwerking].

Materiaal en bewaarinstructie

Bloedwol (waar de beet plaatsvond ivm met voldoende speeksel) heeft in bloederige situaties meer kans op een succesvolle analyse dan swabs. Alleen swabs, bloedwol, uitgetrokken haar van de wolf (inclusief haarzakje) of een keutel van de vermoedelijke predator, kan geanalyseerd worden. Er moeten geen botweefsel, stukken huid of plukken wol worden opgestuurd.

Indien afgenomen DNA-monsters voor enige tijd bewaard moeten worden, gelden de volgende Instructies:

Type:	Hoe bewaren:
Swabs en bloedwol	< 1 week: gekoeld op 4ºC, niet vriezen > 1 week: in vriezer (-18ºC)
Keutel op ethanol (DNA)	< 1 week: gekoeld op 4ºC, niet vriezen > 1 week: in vriezer (-18ºC)
Keutel restant (dieet)	In vriezer (-18ºC)
Haren	Op kamertemperatuur

DNA voor breder onderzoek en kennisvergaring

Hoewel gedode of verwonde huisdieren zoals huiskatten, huishonden of erfhonden niet onder de tegemoetkomingsregeling vallen, is het wel denkbaar dat een consulent van BIJ12 of taxateur in opdracht van BIJ12, met instemming van de dierhouder, langskomt voor DNA-afname als een wolf als oorzaak niet valt uit te sluiten. Dit met als doel nadere kennisvergaring en onderzoek.

Stap 2b. Onderzoek predator: visuele waarnemingen

Een DNA-analyse biedt de meest zekere, betrouwbare uitkomst. Soms is er geen geschikt DNA-monster, of geeft een DNA-analyse geen resultaat. Naast DNA kan de beoordeling van de mogelijke predator plaatsvinden op basis van de visuele sporen op/aan het getroffen dier en eventuele omgevingssporen.

Zowel de verwondingen aan het dier, als sporen in of bij het weideperceel of (andere) omgevingsfactoren, kunnen aanwijzingen geven over de mogelijk predator. Het correct vastleggen van diverse sporen is daarom van groot belang:

- Keelbeet. Beschrijving afmeting en foto: inclusief meetlat.
  Bij een keelbeet die, vanwege hoeveelheid wol of veel bloed, niet goed vastgesteld/vastgelegd kan worden op beeld, dient de keel opengesneden te worden zodat de keelbeet op die manier goed vastgelegd kan worden op foto inclusief meetlat zodat de afstand tussen de hoektanden goed te zien is.
- Vraatbeeld. Beschrijving + foto's.
- Krabsporen. Beschrijving + foto's.
- Sleepspoor. Beschrijving + foto's.
- Pootafdrukken. Beschrijving afmeting en foto: inclusief meetlat. Loopspoor aanwezig?
- Keutels, haren predator. Beschrijving + foto's.
- Aanwijzingen van medebenutting door andere predatoren, vastleggen.
- Kans op contaminatie vastleggen; bijvoorbeeld als de wond al is ontsmet of een hond (bijvoorbeeld van de dierhouder) nabij het kadaver is geweest.

Op basis van alle aanwijzingen in samenhang bezien, geeft de taxateur een inschatting/advies over de vermoedelijke predator. De taxateur geeft daarbij in het rapport eerst de predatorcode aan [hond, wolf, goudjakhals, onbekend].
Daarna vermeldt de taxateur *de mate van* waarschijnlijkheid [niet waarschijnlijk, waarschijnlijk, zeer waarschijnlijk, niet vast te stellen]. De taxateur onderbouwt zijn/haar advies aan de hand van de bovengenoemde sporen, en beschrijft deze in

het rapport. De taxateur voegt foto's/beeldmateriaal toe van de beschreven visuele waarnemingen.

Stap 3. Beschrijving getroffen landbouwhuisdieren

De taxateur noteert de volgende gegevens:

- Prooidiersoort
- Het (voorlopige) aantal gedode, geëuthanaseerde, gewonde, vermiste dieren per prooidiersoort
- Ras landbouwhuisdieren (bijvoorbeeld schaap/Texelaar)
- Leeftijd en geslacht
- Oormerknummers; toelichting bij ontbreken oormerken
- Zijn de getroffen dieren aangeraakt/verplaatst door de dierhouder?

Dit gaat (vaak) om voorlopige aantallen. Het komt regelmatig voor dat, in de dagen na de aanval en het taxatiebezoek, gewonde dieren alsnog overlijden of vermiste dieren worden teruggevonden. Indien dit het geval is, moet de dierhouder dit doorgeven aan de taxateur. De taxateur onderhoudt hierover contact met de dierhouder.

Stap 4. Preventieve maatregelen

De taxateur noteert of er preventieve maatregelen aanwezig zijn. En zo ja, welke: raster, kuddebeschermingshond, fladderlinten, nachtkraal, anderszins.

Afrastering

- De taxateur noteert het type raster: vaste afrastering stroomdraden; vaste afrastering gaas; verplaatsbare afrastering stroom of gaas.
- En de kenmerken daarvan: *aantal draden, hoogte, afstand tussen de draden, spanning/voltage, mogelijke toegangspoorten, onderdoorgangen of 'passagemogelijkheden' voor predatoren et cetera.*

De taxateur voegt foto's/beeldmateriaal toe met daarop duidelijk zichtbaar de bovengenoemde kenmerken.

Als op voorhand duidelijk is dat het raster niet voldoet aan de adviesnorm, is het invullen van de checklist niet nodig.

- Als het aanwezige raster op het eerste gezicht wel lijkt te voldoen aan de adviesnorm voor wolfwerende rasters, als beschreven in de Faunaschade PreventieKit (FPK), dan controleert de taxateur het gehele raster. En vult de taxateur de **checklist** voor rasters in; **bijlage 3**.
- De taxateur geeft –indien dit op basis van de aangetroffen sporen aannemelijk kan worden gemaakt- met een beschrijving en foto's aan waar en op welke wijze de wolf het raster is binnengekomen.

Desgewenst stelt de taxateur de provinciale toezichthouder op de hoogte van het aanwezige raster.

Het is aan de taxateur om zo zorgvuldig mogelijk zijn bevindingen te noteren. Het is aan BIJ12 om te beoordelen, op basis van het taxatierapport, checklist en foto's, of de afrastering voldoet aan de FPK-adviesnorm.

De taxateur beschrijft ook overige aanwezige preventieve maatregelen indien die aanwezig zijn: type, kenmerken, aantal, en voegt beeldmateriaal toe.

Stap 5. Afsluitende informatie

Ter afronding licht de taxateur de verdere procedure toe aan de dierhouder, en overhandigt de taxateur een folder aan de dierhouder met informatie over de (verdere) procedure voor schadeafhandeling. Op verzoek kan de taxateur de dierhouder verwijzen naar de website van BIJ12 over mogelijkheden van preventie en ondersteuningsmogelijkheden door de (wolvenconsulent van de) provincie.

- - -

3.3 Na het veldbezoek

Stap 6. Bezoekrapport aanleveren

Na afronding van het veldbezoek stuurt het taxatiebureau zo snel mogelijk het bezoekrapport aan BIJ12. Het bezoekrapport bevat minimaal de gegevens zoals vermeld in **bijlage 4A**.

Het bezoekrapport vormt een eerste terugkoppeling van de (voorlopige) gegevens aan BIJ12. BIJ12 gebruikt deze gegevens voor het juist administreren van de melding.

Termijn: het taxatiebureau stuurt het bezoekrapport uiterlijk binnen 1 werkdag, na afronding van het bezoek aan BIJ12.

Stap 7. DNA-verwerking

De taxateur stuurt de afgenomen monsters voor analyse op naar een door BIJ12 aangewezen laboratorium waar de DNA-analyse zal plaatsvinden.

Termijn: de monsters worden zo snel mogelijk, binnen 48 uur (2 werkdagen), maar niet op vrijdag of zaterdag, verzonden.

Dit gebeurt via aangetekende post met track & trace, naar het door BIJ12 aangewezen laboratorium: *[lab adres bekend bij taxatiebureau].*
De monsters kunnen ook fysiek afgeleverd worden bij *[lab adres/contactpersoon].*

Indien de monsters op vrijdag of in het weekend zijn afgenomen bewaart de taxateur deze thuis, gekoeld. Volgens de bewaarinstructie in stap 2a. Het is in dat geval van belang te controleren of de monsters nog genoeg silicakorrels bevatten en de potjes alcohol niet zijn gaan lekken. Zodra mogelijk stuurt de taxateur de monsters naar het lab.

Stap 8a. Afronden taxatie: opstellen eindtaxatierapport

Na het veldbezoek en het verzenden van het bezoekrapport aan BIJ12, kan de taxateur beginnen met het opstellen van het eindtaxatierapport. De voorlopige gegevens in het bezoekrapport dienen daarvoor als eerste basis. Het eindtaxatierapport bevat alle beschikbare, definitieve gegevens zoals vermeld in **bijlage 4C**.

Het komt regelmatig voor dat, in de dagen na het veldbezoek, nog gewonde dieren overlijden of vermiste dieren worden teruggevonden. Daardoor kan het extra tijd kosten om het definitieve aantal prooidieren op te nemen in het eindrapport.

Voor het wachten op de definitieve aantallen dieren en eventuele facturen, aan te leveren door de dierhouder, houdt het taxatiebureau een wachttermijn aan van maximaal *drie weken na het veldbezoek*. Als een dierhouder alle benodigde definitieve gegevens al eerder aan de taxateur heeft gestuurd, wordt geen drie weken gewacht.

Intussen kan de taxateur verder met de waardebepaling van de getroffen prooidieren, stap 8b.

Stap 8b. Waardebepaling (prijs) van de getroffen dieren

Waardebepaling dieren

De taxateur gaat bij de waardebepaling van gedode dieren uit van de door BIJ12 vastgestelde tabellen met normwaarden (prijzen). **Bijlagen 1A t/m 1C** bij deze richtlijn.

De taxatiewaarde van een gedood dier, op basis van de tabellen met normwaarden, is bepalend voor de hoogte van de tegemoetkoming. De tabellen bevatten gestandaardiseerde gemiddelde marktwaarden voor schapen, runderen en paarden, aangevuld met correcties voor diverse rassen en kenmerken. Er wordt dus uitgegaan van de marktwaarde die de dieren in het normaal economisch verkeer hebben. BIJ12 laat de tabellen met normwaarden periodiek actualiseren.

De taxateur zorgt dat diersoort, aantallen getroffen dieren, ras, leeftijd, geslacht, dracht, en toegepaste toeslagen en correctiefactoren, expliciet tot uitdrukking komen in het taxatierapport.

De bedragen in de tabellen met normwaarden zijn *exclusief btw*. Deze worden gehanteerd bij schade aan bedrijfsmatig gehouden landbouwdieren. Bij hobbymatige dierhouders wordt een tegemoetkoming, inclusief btw, uitgekeerd.

Afwijken van de tabel; bijzondere factoren?

In beginsel gaat de taxateur bij de waardebepaling van de getroffen dieren uit van de door BIJ12 aangeleverde waardetabellen. Alleen in bijzondere gevallen kan de taxateur gemotiveerd (herleidbaar en controleerbaar) van de tabel afwijken. Het is denkbaar dat naar boven wordt afgeweken van de tabel, of naar beneden (ingeval bijvoorbeeld sprake is van mindere conditie dan mag worden verwacht) Als er ten aanzien van de waardebepaling van een dier bijzondere factoren spelen, is het aan de dierhouder om dit aan te tonen.

Geen bijzondere omstandigheden zijn in elk geval:

- Dierhouder kan in de (dag-/week-)markt een hogere prijs krijgen. Dit betreft geen bijzondere reden om van de tabel af te wijken: fluctuerende marktprijzen zijn meegewogen in de (uit)gemiddelde marktwaardes in de tabellen; deze worden bovendien periodiek geactualiseerd.
- Door ramadan-periode tijdelijk hogere (schapen)prijzen; zie eerste opsommingsteken.
- Door blauwtong hogere (schapen)prijzen; zie eerste opsommingsteken.
- Dierhouder heeft een hogere contractprijs met afnemer afgesproken.

Geen waardetabel aanwezig? Specifiek geval?

Niet voor alle landbouwhuisdieren is een aparte waardetabel voorhanden. Voor de waardebepaling van getroffen landbouwhuisdieren die niet onder een tabel vallen óf voor specifieke schadegevallen, maakt de taxateur gebruik van de best beschikbare kennis en informatie. Indien nodig kan de taxateur voor de waardebepaling extern advies van een of meer deskundige(n) inwinnen, bijvoorbeeld via een rasvereniging.

In deze gevallen zorgt de taxateur voor een aanvullende toelichting in het rapport en een gedegen onderbouwing. Onderliggende stukken, bijvoorbeeld aankoop- of verkoopfacturen, foto's, en andere informatie ter onderbouwing van de getaxeerde waarde (prijs) van het dier, worden bij het taxatierapport gevoegd.

BIJ12 controleert of het eindtaxatierapport inclusief de waardebepaling duidelijk, zorgvuldig en voldoende dragend is, en neemt het besluit over de tegemoetkoming.

Indien sprake is van een bijzonder schadegeval (bijvoorbeeld een ongebruikelijk prooidier of te verwachten hoge schade), neemt de taxateur tijdig contact op met BIJ12, zodat indien nodig afstemming kan plaatsvinden.

Aanvullende indirecte kosten

Behalve de directe schade aan de dieren worden bij wolvenschade, bij uitzondering, enkele indirecte kostenposten meegenomen bij de taxatie en de tegemoetkoming:

- De dierenartskosten; bij gewonde dieren. Tot maximaal de taxatiewaarde van het dier.
- Voorrij-/afvoerkosten Rendac. (tarieventabel).
- Verworpen lammeren; door het optreden van abortus bij drachtige dieren. Mits de aanvrager de dracht en het oorzakelijke verband tussen de wolvenaanval en de spontane abortus aannemelijk kan maken. Bijvoorbeeld door een scan van het dier, welke binnen twee weken na de aanval moet plaatsvinden.

De taxateur vraagt de dierhouder om een factuur van de dierenarts waaruit de kosten blijken. Het bedrag wordt in het rapport vermeld en de factuur wordt bijgevoegd. Hetzelfde geldt voor de afvoerkosten. Voor de afvoerkosten kan de taxateur ook uitgaan van de tarieventabel op de website van Rendac.

Andere indirecte kosten en/of gevolgschade komt niet in aanmerking voor een tegemoetkoming en worden niet bij de taxatie betrokken. **Bijlage 5** bevat een nadere toelichting op de waardebepaling en **bijlage 6** op de aanvullende indirecte kosten.

Stap 9. Bevestiging taxatie aanleveren aan BIJ12

Na de wachttermijn van maximaal 3 weken (15 werkdagen) na het veldbezoek, waarbinnen een dierhouder alsnog overleden of teruggevonden dieren kan doorgeven en facturen kan nazenden, volgt een terugkoppeling aan de dierhouder door middel van een bevestiging taxatie. Het taxatiebureau stuurt de bevestiging taxatie aan BIJ12.

De bevestiging taxatie bevat alle beschikbare definitieve gegevens met uitzondering van de waardebepaling van de dieren, zoals vermeld in **bijlage 4B**.

BIJ12 verstuurt de bevestiging taxatie aan de dierhouder. Op basis daarvan heeft een dierhouder, voorafgaand aan de eindtaxatie, inzicht in de op dat moment bekende taxatiegegevens en de mogelijkheid daarop eventueel een zienswijze in te dienen.

De bevestiging taxatie bevat niet de waarde van de dieren omdat het met name gaat om een check op onderliggende gegevens (aantal dieren, ras, geslacht) en aanwezigheid van alle facturen en dergelijke. Als een dierhouder terechte opmerkingen heeft over de bevestiging taxatie, kunnen eventuele correcties of aanvullingen nog worden meegenomen worden bij de eindtaxatie.

Termijn: het taxatiebureau levert de bevestiging taxatie uiterlijk binnen 3 weken (15 werkdagen) na de datum van het veldbezoek digitaal aan BIJ12.

Stap 10. Reactie (zienswijze) dierhouder op bevestiging taxatie

De dierhouder ontvangt het formulier Bevestiging taxatie van BIJ12, via het portaal MijnFaunazaken. Als een dierhouder zich niet kan vinden in de gegevens in de bevestiging taxatie, kan men binnen 8 werkdagen na ontvangst van de bevestiging taxatie daarop een zienswijze kenbaar maken aan BIJ12.

Dit kan via een knop in portaal MijnFaunazaken of per e-mail aan BIJ12 (info@mijnfaunazakenbij12.nl). BIJ12 beoordeelt de reactie van de dierhouder en vraagt indien nodig het taxatiebureau om een toelichting.

Het taxatiebureau dient, op verzoek van BIJ12, een heldere onderbouwde toelichting te kunnen overleggen van de taxatie.

Termijn: het taxatiebureau levert binnen maximaal 5 werkdagen na het verzoek van BIJ12 een reactie/toelichting op de ingediende zienswijze.

Indien de bevestiging taxatie wordt aangepast naar aanleiding van de zienswijze, stuurt het taxatiebureau een nieuwe bevestiging taxatie aan BIJ12.

Stap 11. Interne controle en eindtaxatierapport aanleveren

Als de wachttijd van 8 werkdagen voor het indienen van een zienswijze door de dierhouder is verstreken, zonder dat er een zienswijze is ingediend, kan de taxateur het taxatierapport definitief maken.

Het eindtaxatierapport bevat alle beschikbare definitieve informatie, inclusief waardebepaling en aanvullende indirecte kosten, zoals vermeld in **bijlage 4C.**

Vóór verzending van het definitieve taxatierapport aan BIJ12, legt de taxateur het rapport intern ter controle voor aan de eindverantwoordelijke van het taxatiebureau. Deze controleert het rapport op eventuele fouten en onvolkomenheden, en parafeert dit zichtbaar op het rapport met naam/datum.

Tot slot verstuurt het taxatiebureau het geaccordeerde definitieve taxatierapport via de digitale koppeling aan BIJ12.

Termijn: het geaccordeerde eindtaxatierapport wordt uiterlijk binnen 6 weken (30 werkdagen) na de datum van het veldbezoek digitaal aan BIJ12 aangeleverd.

Van die termijn kan worden afgeweken, als de dierhouder een zienswijze op de bevestiging taxatie heeft ingediend, en BIJ12 aan het taxatiebureau om een reactie heeft gevraagd. Ook als het aantal getroffen dieren of eventuele verwerpingen nog niet duidelijk is kan, op verzoek van de dierhouder, van die termijn afgeweken worden.

- - -

4 Proces beoordeling door BIJ12

Zodra het definitieve taxatierapport binnenkomt bij BIJ12, beoordeelt een consulent van BIJ12 of het rapport compleet is, en of daarin op duidelijke, zorgvuldige wijze verslag is gedaan van het veldonderzoek. Het moet inzichtelijk zijn welke feiten en omstandigheden aan het advies van de taxateur, over de *oorzaak en omvang* van de schade, ten grondslag liggen. De conclusie moet logisch volgen uit de in het rapport beschreven feiten en omstandigheden.

Als het taxatierapport niet voldoet, neemt de consulent contact op met het taxatiebureau met het verzoek om aanpassing. Het taxatiebureau zorgt in dat geval zo snel mogelijk voor een gecorrigeerd taxatierapport en stuurt dit aan BIJ12.

Termijn: het taxatiebureau stuurt uiterlijk binnen 5 werkdagen na het verzoek van BIJ12 om een correctie, een aangepast taxatierapport.

Vervolgens is het aan BIJ12 om, op basis van alle feiten en omstandigheden, DNA-uitslag, eindtaxatierapport en de provinciale beleidsregels, te beoordelen of een dierhouder voor een tegemoetkoming in aanmerking komt. Het eindtaxatierapport wordt, tegelijk met het besluit op de aanvraag, door BIJ12 aan de dierhouder verzonden.

- - -

5 Communicatie

Met de dierhouder

De taxateur houdt er rekening mee dat een vermoedelijke wolvenaanval, en het aantreffen van gewonde en gedode dieren, veel impact kunnen hebben bij een dierhouder. Vaak is de taxateur (of een dierenarts) de eerste die ter plaatse is en het incident is dan nog kortgeleden. Het is belangrijk voor de taxateur om daarop voorbereid te zijn en ruimte te geven aan eventuele emoties.

Bij aankomst licht de taxateur de procedure toe. Wat kan de dierhouder van het bezoek verwachten en wat volgt er nog na het bezoek? Wat is de rol van de taxateur en wat is de rol van BIJ12.

De taxateur vraagt, bij afronding van het bezoek, of de dierhouder volledig begrijpt wat de procedure is en licht toe wat aan gegevens genoteerd is en, indien relevant, hoe bepaalde afwegingen gemaakt zijn. Het bezoekrapport, voor zover ter plaatse ingevuld, wordt ter plaatse besproken met de dierhouder.

De taxateur licht toe dat het bezoekrapport een voorlopig rapport is, wat enkel door BIJ12 wordt gebruikt om de melding juist te administreren. De taxateur licht ook toe dat het verzenden van de bevestiging taxatie en eindtaxatierapport via BIJ12 verloopt. Na het bezoek houdt de taxateur contact met de dierhouder totdat alles is afgehandeld.

Bij de taxatie staat wolvenschade en de verlening van een tegemoetkoming niet vast. Daarom spreekt de taxateur van vermoedelijke wolf en vermoedelijke wolvenschade, en doet geen uitspraken over een tegemoetkoming.

Met de pers

Voor richtlijnen voor media-optredens en persvragen wordt hier verwezen naar **bijlage 7**: persprotocol taxateurs wolvenschade.

- - -

BIJLAGEN | VERWIJZINGEN

1A	Tabel normwaarden prijzen van schapen
1B	Tabel normwaarden prijzen runderen
1C	Tabel normwaarden prijzen paarden
2	Instructie DNA-afname door dierenarts
3A	Checklist preventieve maatregelen: Vast gaasraster met stroomdraden (zonder ingegraven / omgevouwen gaas)
3B	Checklist preventieve maatregelen: Vast gaasraster met stroomdraden (ingegraven / omgevouwen gaas)
3C	Checklist preventieve maatregelen: Vast raster met stroomdraden
3D	Checklist preventieve maatregelen: Verplaatsbaar raster met stroomdraden
3E	Checklist preventieve maatregelen: Flexinet / wolvennet
4A	Bezoekrapport
4B	Bevestiging taxatie
4C	Eindtaxatierapport
5	Toelichting waardebepaling dieren
6	Toelichting aanvullende indirecte kosten
7	Persprotocol taxateurs wolvenschade – oktober 2026

Alle documenten waarnaar is verwezen, zijn openbaar en vindbaar via deze link:
www.bij12.nl/onderwerp/faunaschade/tegemoetkoming-aanvragen/taxaties

- - -

Tabel Normwaarden van schapen

Richtlijn voor de waardebepaling van schapen voor taxatie bij verlies door wolven, per **1 november 2026.**

Omschrijving		waarde in Euro's																			
	levend gewicht	1. Blauwe Texelaar		2. Charollais		3. Suffolk		4. Texelaar		5. Zwartbles		6. Zwartbont		7. Vleestype		8. Normaal type		9. Licht type/heideschaap		10. Zeer licht type	
		Ooi	Ram	Ooi	Ram	Ooi	Ram	Ooi	Ram	Ooi	Ram	Ooi	Ram	Ooi	Ram	Ooi	Ram	Ooi	Ram	Ooi	Ram
Lam slacht/weide 0 - 24 kg, 0 - 2 maanden oud	6	165	175	155	165	145	155	165	175	145	150	155	160	165	175	140	150	120	125	75	85
Lam slacht/weide 24 - 40 kg, 3 - 4 maanden oud	32	225	240	215	230	200	215	225	240	190	200	185	215	215	230	185	210	140	150	90	100
Lam slacht/weide 40 - 44 kg(= slachtrijp), 5 - 6 maanden oud	43	295	320	250	260	235	245	295	320	215	235	220	245	250	305	210	235	165	185		
Lam slacht/weide vanaf 45 kg, vanaf een half jaar oud	50	335	360	290	330	275	305	335	360	260	275	265	285	290	335	255	275	195	225		
Opfok-ooi bestemd of ram, voor de fokkerij, jonger dan 1 jaar		330	360	310	325	290	310	340	380	270	290	280	300	290	355	260	280	210	245	100	125
Schaap 1x gelamd of 1-5 jaar of ram 1-5 jaar		380	410	355	350	325	340	380	410	280	305	295	320	330	365	275	300	220	280	115	125
Schaap 6 - 9 jaar of ram 1-5 jaar		380	380	355	355	325	325	380	380	280	280	295	295	330	330	275	275	245	255	115	115
Schaap > 10 jaar of ram > 10 jaar		330	330	305	305	275	275	330	330	235	260	270	275	305	305	270	270	225	225	100	100

1a) Toeslagen per categorie

1	zwoegervrij		25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	15	15	10	10
2	dubbel ARR		25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	15	15	10	10
3	stamboek		50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	25	25	25	25	15	15	15	15
4	stamboek ras < 1 jaar		25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	15	15	10	10
5	stamboek ras 1x gelamd of > 1 jaar		50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	25	25	10	10
6/7	Top 10% stamboek		+50-200	+100-400	+50-200	+100-400	+50-200	+100-400	+50-200	+100-400	+50-200	+100-400	+50-200	+100-400	100	100	100	100	50	50	20	20
8	10 beste lammeren regio/ nationale keuring > 1 jaar		+50-100	+50-100	+50-100	+50-100	+50-100	+50-100	+50-100	+50-100	+50-100	+50-100	+50-100	+50-100	50	50	50	50	50	50	20	20
9	(reserve)kampioen		+100-250	+100-250	+100-250	+100-250	+100-250	+100-250	+100-250	+100-250	+100-250	+100-250	+100-250	+100-250	100	100	100	100	50	50	20	20
10	Overig waardevol stamboek genotype		50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	25	25	10	10
11	Dracht		120%		120%		120%		120%		120%		120%		120%	nvt	120%	nvt	120%	nvt	120%	nvt
12	Ruischapen		25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	15	15	5	5
13	Booroola-gen		25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	15	15	5	5
14	Zeldzaam Huisdierras (ZZH)		25	25	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	25	25	nvt	nvt	25	25	25	25	25	25	25	25
15	Biologisch gehouden schaap		25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	15	15	5	5

1b) Toeslagen algemeen

1	Zwoegervrij		+25
2	Dubbel ARR		+25
3	Stamboek		+50
4	Stamboek ras < 1 jaar		+25
5	Stamboek ras 1x gelamd of > 1 jaar		+50
6	Top 10% stamboek ooi		+50-200
7	Top 10% stamboek ram		+100-400
8	10 beste lammeren regio/ nationale keuring > 1 jaar		+75
9	(reserve)kampioen		+100-250
10	Overig waardevol stamboek genotype		+50
11	Drachtige ooi		120%
12	Ruischapen		25
13	Booroola-gen		25
14	Zeldzaam Huisdierras (ZZH)		25

2) Toelichting op de bovengenoemde toeslagen:

1	Zwoegervrij, geldt voor het hele bedrijf.	Certificaat moet door schapenhouder getoond worden. Certificaat is maximaal twee jaar geldig na afgiftedatum.
2	Dubbel ARR	Kan per dier. Dan moet schapenhouder van het te taxeren dier de uitslag van het bloedonderzoek tonen. Kan ook per bedrijf. Dan moet de schapenhouder het certificaat tonen. Certificaat verloopt niet.
3-5	Stamboekuitslagen	Er zijn in bovenstaand overzicht 10 categorieën welke niet met elkaar overlappen. Indien van toepassing moet iedere categorie geplust worden.
6	Top 10% stamboek ooi	Raadpleeg het afstammingsbewijs van het stamboek dat door de schapenhouder beschikbaar gesteld moet worden. Bij een uitslag voor algemeen voorkomen van 88 + € 50, 89 + € 100, 90 + 150 en bij hoger dan 90 + € 200.
7	Top 10% stamboek ram	Raadpleeg het afstammingsbewijs van het stamboek dat door de schapenhouder beschikbaar gesteld moet worden. Bij een uitslag voor algemeen voorkomen van 88 + € 100, 89 + € 200, 90 + € 300 en bij hoger dan 90 + € 400
8	10 beste lammeren regio/ nationale keuring > 1 jaar	Schapenhouder moet keuringsuitslag beschikbaar stellen.
9	(reserve)kampioen	Reserve kampioen + € 100, kampioen + € 250
10	Overig waardevol stamboek genotype	Bijvoorbeeld fokwaarde wormresistentie (fokwaarde publiceert NSFO en kan schapenhouder overleggen, fokwaarde moet minimaal 105 zijn).
11	Drachtige ooi	Dit percentage wordt **niet** over de toeslagen berekend.
12	Ruischapen	Scheren niet nodig; nauwelijks Myasis; kostenbesparend
13	Booroola-gen	Verbeterde vruchtbaarheid. Moet wel aantoonbaar aanwezig zijn
14	Zeldzaam Huisdierras (ZZH)	Aanschafwaarde ligt hoger

Bijlage 1B. Tabel normwaarden van runderen bij wolvenschade

Deze tabel hoort als bijlage 1B bij de Richtlijn taxatie wolvenschade aan landbouwhuisdieren van 9-12-2025 van BIJ12. Onderstaande prijzen gelden bij taxaties van wolvenschade vanaf 1 november 2025.

Tabel Normwaarden van runderen okt-25

Waardebepaling van runderen voor taxatie bij verlies door wolven

leeftijd			waarde in euro's										
leeftijd jaren	leeftijd maand en	leeftijd dagen	**melktypisch en kruisling melk-vlees-typisch** *Blaarkop, Brown Swiss, Fleckvieh, Fries Hollands, Holstein Friesian, Jersey, Maas-Rijn-IJssel, Montbeliard*				**vlees-typisch rund** *Aberdeen Angus, Blonde d'Aquitaine, Brandrood, Charolais, Dexter,Galloway, Hereford, Limousin, Lakenvelder, Maine Anjou, Marchigiana, Piemontese, Wagyu*		**dikbil vleestypisch** Belgisch Blauw, verbeterd roodbodbont		**primitief-typisch rund** *alle overige runderrassen, veelal in aantallen niet meer dan 300 runderen in NL aanwezig*		
			vrouwelijk	*mannelijk (+15%)*	*kruisling gefokt vrouwelijk (+10%)*	*kruisling gefokt mannelijk*	*vrouwelijk*	*mannelijk (+10%-15%)*	*vrouwelijk*	*mannelijk (+15%)*	*vrouwelijk*	*mannelijk*	afslag- of toeslag*
0	-	-	€ 220	€ 253	€ 242	€ 278	€ 510	€ 587	€ 587	€ 733	€ 270	€ 257	20%
0,1	1,0	30,0	€ 297	€ 342	€ 327	€ 376	€ 591	€ 680	€ 680	€ 850	€ 329	€ 312	20%
0,2	2,4	73,0	€ 408	€ 469	€ 449	€ 516	€ 707	€ 813	€ 813	€ 1.016	€ 412	€ 392	20%
0,3	3,6	109,5	€ 502	€ 577	€ 552	€ 635	€ 806	€ 926	€ 926	€ 1.158	€ 484	€ 459	30%
0,4	4,8	146,0	€ 596	€ 685	€ 656	€ 754	€ 904	€ 1.040	€ 1.040	€ 1.300	€ 555	€ 499	30%
0,5	6,0	182,5	€ 690	€ 793			€ 1.003	€ 1.153	€ 1.153	€ 1.441	€ 626	€ 563	30%
0,6	7,2	219,0	€ 784	€ 902			€ 1.101	€ 1.266	€ 1.266	€ 1.583	€ 697	€ 627	30%
0,7	8,4	255,5	€ 878	€ 1.010			€ 1.200	€ 1.380	€ 1.380	€ 1.725	€ 768	€ 691	30%
0,8	9,6	292,0	€ 972	€ 1.118			€ 1.298	€ 1.493	€ 1.493	€ 1.866	€ 839	€ 713	40%
0,9	10,8	328,5	€ 1.066	€ 1.226			€ 1.397	€ 1.593	€ 1.606	€ 1.991	€ 911	€ 774	40%
1	12,0	365,0	€ 1.160	€ 1.334			€ 1.496	€ 1.705	€ 1.720	€ 2.131	€ 982	€ 834	40%
1,1	13,2	401,5	€ 1.254	€ 1.442			€ 1.594	€ 1.801	€ 1.833	€ 2.252	€ 1.053	€ 895	40%
1,2	14,4	438,0	€ 1.348	€ 1.550			€ 1.693	€ 1.913	€ 1.946	€ 2.391	€ 1.124	€ 899	40%
1,3	15,6	474,5	€ 1.442				€ 1.791	€ 2.006	€ 2.060	€ 2.508	€ 1.195	€ 956	45%
1,4	16,8	511,0	€ 1.536				€ 1.890	€ 2.116	€ 2.173	€ 2.646	€ 1.266	€ 1.013	45%
1,5	18,0	547,5	€ 1.630				€ 1.988	€ 2.207	€ 2.286	€ 2.759	€ 1.338	€ 1.070	45%
1,6	19,2	584,0	€ 1.724				€ 2.087	€ 2.295	€ 2.400	€ 2.869	€ 1.409	€ 1.057	45%
1,7	20,4	620,5	€ 1.818				€ 2.185	€ 2.404	€ 2.513	€ 3.005	€ 1.480	€ 1.110	45%
1,8	21,6	657,0	€ 1.912				€ 2.284	€ 2.512	€ 2.626	€ 3.140	€ 1.551	€ 1.163	50%
1,9	22,8	693,5	€ 2.006				€ 2.382	€ 2.621	€ 2.740	€ 3.276	€ 1.622	€ 1.217	50%
2	24,0	730,0	€ 2.100				€ 2.481	€ 2.729	€ 2.853	€ 3.411	€ 1.694	€ 1.270	50%
> 2 jaar			€ 2.100				€ 2.481	€ 2.729	€ 2.853	€ 3.411	€ 1.694	€ 1.270	50%

* Afslagen of toeslagen gelden voor ras specifieke kenmerken voor primitieftypisch rund. Bijvoorbeeld bij long-horn runderen kan een toeslag gelden, bij Dexter koeien kan een afslag gelden

Toeslagen/kortingen:		**toeslag**	**hoe aan te tonen**	**toelichting**
Dierziektestatus per bedrijf	Voor een leptospirose-certificaat is de toerekening: € 10,-	€ 10,00	via certificaat	Certificering van Leptospirose en andere dierziektestatussen zijn inzichtelijk via Veeonline.nl. Iedere veehouder heeft daar toegang toe of kan die krijgen. Melkveehouders die niet aan Salmonella certificering doen hebben een status via hun zuivelweb.nl account. De status bij zuivelweb.nl moet de vrijstatus weergegeven, anders is er geen status;op te halen bij veeonline. Veeeigenaar moet dit laten zien zodat taxateur foto kan maken of later PFD opsturen, geen certificaat geen toeslag
	Voor IBR-, BVD-, Salmonella-, Paratuberculose status A of 6-10 wordt € 30,- toegerekend. Neospora krijgt geen toerekening. Bij meer dan 1 certificaat wordt automatisch de toerekening opgenomen in de schade;	€ 30,00	via certificaat	
Castratie	Is het dode rund gecastreerd (E.27.6)? Voor een gecastreerd rund wordt € 65,- toegerekend	€ 65,-	door taxateur	door taxateur
Gewicht	Wat is het lichaamsgewicht van het dode rund (E.27.7)? Gewicht en leeftijd hebben ieder een rol in de toekenning.	plus of min x%	door taxateur	op het oog schatten, schouder en rug, indien geen goede conditie bv 10% a 20% aftrek
Zeldzaamheid	Wat is het ras van het dode rund (E.27.8)? De taxateur kan kiezen in de rassenlijst . Zeldzaamheid van het ras is opgenomen in de rassenlijst. Is het een zeldzaam huisdier, dan wordt €150,- toegekend	€ 150,00	opzoeken rassenlijst	Vee-eigenaar moet dit kunnen laten zien aan de hand van officiele documenten/uitdraaien zodat taxateur foto kan maken of later PFD opsturen, geen document geen toeslag
Fokwaarde	Wat is de fokwaarde (E.27.10), van belang bij melkrunderen. Is de NVI hoger dan +150, dan is de toerekening €50,-	€ 50,00	NVI	
Exterieur	Is het exterieur beoordeeld (E.27.11)? Als het exterieur is beoordeeld met 85 punten of meer, dan is de toerekening € 50,-	€ 50,00		
Drachtig	Was het rund langer dan 150 dagen drachtig, maar korter dan 250 dagen, dan is de toerekening € 75,--	€ 75,00	dekdatum	
	Was het rund hoogdrachtig (>250 dagen) dan is de toerekening € 150,- ;	€ 150,00	dekdatum	
Melkproductie	Hoe hoog was de melkproductie (E.27.13)? De LW wordt op de taxatiesheet genoteerd. Bij een LW van 110 of hoger wordt er € 75,- toegerekend.- De lactatiewaarde blijkt uit de MPR (individuele melkproductieregistratie). De LW is dus eenvoudig op te vragen	€ 75,00	lacatatiewaarde rund	

Bijlage 1C. Tabel normwaarden van paarden en pony's bij wolvenschade

Deze tabel hoort als bijlage bij de Richtlijn taxatie wolvenschade aan landbouwhuisdieren van 9-12-2025 van BIJ12. Onderstaande prijzen gelden bij taxaties van wolvenschade vanaf 1 november 2025.

Tabel Normwaarden van paarden — okt-25

Waardebepaling van paarden en pony's voor taxatie bij verlies door wolven

leeftijd			waarde in Euro's inclusief BTW per groep			
leeftijd jaren	leeftijd maanden	leeftijd dagen	Paarden warmbloed	Paarden koudbloed	Pony's tot 107 cm	Pony's van 107-147 cm
			vrouwelijk of mannelijk	*vrouwelijk of mannelijk*	*vrouwelijk of mannelijk*	*vrouwelijk of mannelijk*
0,0	-	-	€ 450	€ 220	€ 50	€ 250
0,1	1,0	37	€ 522	€ 276	€ 61	€ 307
0,2	2,4	73	€ 592	€ 330	€ 72	€ 362
0,3	3,6	110	€ 664	€ 385	€ 84	€ 419
0,4	4,8	146	€ 735	€ 440	€ 95	€ 475
0,5	6,0	183	€ 806	€ 496	€ 106	€ 531
0,6	7,2	219	€ 877	€ 551	€ 117	€ 587
0,7	8,4	256	€ 949	€ 606	€ 129	€ 644
0,8	9,6	292	€ 1.020	€ 661	€ 140	€ 700
0,9	10,8	329	€ 1.091	€ 716	€ 151	€ 756
1,0	12,0	365	€ 1.162	€ 771	€ 162	€ 812
1,5	18,0	548	€ 1.519	€ 1.047	€ 219	€ 1.094
2,0	24,0	730	€ 1.875	€ 1.322	€ 275	€ 1.375
2,5	30,0	913	€ 2.231	€ 1.598	€ 331	€ 1.656
3,0	36,0	1.095	€ 2.587	€ 1.873	€ 387	€ 1.937
3,5	42,0	1.278	€ 2.944	€ 2.149	€ 443	€ 2.219
4,0	48,0	1.460	€ 3.300	€ 2.425	€ 500	€ 2.500
4,5	54,0	1.643	€ 3.300	€ 2.425	€ 500	€ 2.500
5,0	60,0	1.825	€ 3.300	€ 2.425	€ 500	€ 2.500
5,5	66,0	2.008	€ 3.300	€ 2.425	€ 500	€ 2.500
6,0	72,0	2.190	€ 3.300	€ 2.425	€ 500	€ 2.500

Toeslagen/kortingen:		toelichting	toeslag
1	Rastype	Dressuur, springen, eventing, tuigpaard en bijvoorbeeld het Gelders paard zijn ras typeringen, iedere stamboekorganisatie heeft eigen typeringen	De taxateur noteert het rastype. Het rastype hoeft niet een directe toeslag of korting te betekenen
2	Castratie	Is het dode paard gecastreerd (E.27.7) dan wordt standaard de tabel gevolgd, bij een hengst wordt € 110,- als minder bedrag toegerekend	
3	Gewicht	Wat is het lichaamsgewicht van het dode paard (E.27.8)? Gewicht en leeftijd hebben ieder een rol in de toerekening.	Oude paarden (echt oudere paarden) zijn minder waard dan jongere paarden, leeftijd speelt dus een rol. Zo ook het gewicht, een mager (te licht) paard, bijvoorbeeld door een worminfectie of iets dergelijks heeft minder waarde dan een paard op een goed gewicht. De taxateur vult dit in en kan eventueel gaan 'minderen' bij de taxatie
4	Vaccinatiestatus	Uit het paspoort blijkt de vaccinatiestatus, noteer de vaccinatiestatus op de taxatiesheet.	Alleen goed gevaccineerde paarden hebben een goede vaccinatiestatus, zijn paarden niet goed gevaccineerd voor bijvoorbeeld influenza, dan wordt er een korting gegeven. Een korting kan gegeven worden.
5	Klinisch gekeurd	Is het paard klinisch gekeurd het afgelopen jaar?	Als het paard in het laatste jaar voor de taxatie klinisch is gekeurd kan een korting worden gegeven als het paard ernstige bemerkingen heeft gekregen van de dierenarts. Een korting hangt af van de bemerkingen en kan variëren van 10 – 50 procent
6	Rontgen gekeurd	Is het paard röntgenologisch onderzocht het afgelopen jaar en is het paard goed bevonden datum van het onderzoek in op de taxatiesheet.	Als het paard in het laatste jaar voor de taxatie röntgenologisch is gekeurd kan een korting worden gegeven als het paard ernstige bemerkingen heeft gekregen van de dierenarts. Een korting hangt af van de bemerkingen en kan variëren van 10 – 75 procent
7	Fokwaarde	Heeft het paard (merrie) een onderscheidende fokwaarde (E.27.12) ten opzichte van de fokwaarde in op de taxatiesheet.	Als een merrie een onderscheidende geregistreerde fokwaarde heeft dan kan een toeslag gegeven worden. Een toeslag van 10 – 25 procent is mogelijk
8	Exterieur keuring		De taxateur noteert de exterieuruitslag, dit hoeft niet direct tot een toeslag of korting te leiden
9	ABOP EPTM	Heeft het paard een ABOP of EPTM test afgelegd.	ABOP of EPTM: De taxateur noteert de ABOP of EPTM uitslag, dit hoeft niet direct tot een toeslag of korting te leiden. De kosten van een dergelijke test (met training) zijn aanzienlijk, bijvoorbeeld bij het KWPN: € 1.700,-
10	Wedstrijdniveau	Wedstrijden kunnen zijn verreden in de disciplines dressuur, springen, eventing, mennen, voltige, endurance, aangespannen sport, reining, TREC en horseball. Dit gebeurt op verschillende niveaus. Er zijn wedstrijden voor de Bixie tot en met internationale wedstrijden en alles daartussen. Het wedstrijdniveau (15) dient meegenomen te worden in de taxatie.	Wedstrijddeelname kan een toeslag geven als de wedstrijdresultaten 'hoog' zijn. Dit komt tot uitdrukking in de taxatie die geven gaat worden
11	Drachtstatus	Vrouwelijke paarden, merries, kunnen drachtig (16) zijn, dit is bij de houder bekend en dit blijkt ook uit de registratiegegevens van het paard. De drachtstatus met daarbij de gegevens van de hengst wordt door de taxateur aangegeven en meegenomen in de taxatie.	Een drachtige merrie hoeft niet direct een toeslag of korting te geven. Een niet drachtig te krijgen merrie kan een korting hebben, echter dergelijke informatie is veelal lastig om te verkrijgen van de eigenaar. Een merrie die drachtig is op het moment van het voorval kan een toeslag krijgen, de toeslag hangt af van de 'status' van de gebruikte hengst.

Bijlage 2 – Instructie DNA-afname door dierenarts bij landbouwhuisdieren bij vermoedelijke wolvenaanval

---

Instructie veldbemonstering bijtwonden, ten behoeve van DNA-analyse van een levend landbouwhuisdier door een dierenarts.

Uitgangspunt:
Er zijn één of meerdere levende gebeten/verwonde landbouwhuisdieren aangetroffen waarbij het vermoeden bestaat dat een wolf als predator niet kan worden uitgesloten. Er zijn verder geen dode dieren gevonden. De taxateur is niet reeds ter plaatse *en medisch handelen is direct noodzakelijk vanuit dierenwelzijn.*

Algemene aanwijzingen:

- Het grootste gevaar bij dit type bemonstering bestaat uit besmetting met materiaal uit een andere bron. Werk daarom altijd met handschoenen aan, en probeer elk contact tussen swab en eventueel vervuilde oppervlakken (anders dan de bijtwond) te vermijden.
- Bemonstering dient zo snel mogelijk na vondst plaats te vinden, maar in elk geval binnen 24 uur na de vermeende aanval. Bij bemonstering >24h is de kans op succes gering.
- Bemonster bij voorkeur in duplo per bijtwond per verwond dier, met een max van 5 swabs per casus.
- Bij meerdere dieren per casus: kies de meest kansrijke wonden (maximaal 5 swabs per casus).

Benodigde materialen per kadaver:

- Medische swabs, in een steriele verpakking en waarin de gebruikte swab weer kan worden opgeborgen.
- Lege 'griplock' zakjes, om gebruikte swabs in te bewaren en waarop de datum en locatie en dergelijke geschreven kan worden.
- Steriel water, bijv. in een 2 mL Eppendorf vaatje
- Medische (wegwerp-) handschoenen, zo schoon mogelijk.
- Buis met voorraad (oranje) silica-korrels (eventueel kan de taxateur dat bij overdracht doen).

Veldprotocol voor swab-bemonstering per bijtwond (zie foto op de volgende pagina):

1. Doe schone handschoenen aan.
2. Pak een swab uit de steriele container, zonder hierbij de katoenen top van de swab aan te raken.
3. Doe enkele silica-korrels in de lege container en leg de container even veilig weg. Silica onttrekt vocht aan het monster om zodoende mogelijke DNA-afbraak te remmen. *Eventueel kan de taxateur dit bij overdracht van de monsters doen.*
4. *Optioneel*: indien het wondoppervlak (te) droog lijkt, maak de top van de swab licht vochtig door er een beetje steriel water op te druppelen.

   Let op: als de wond al duidelijk nat is, sla deze stap dan over.

5. Rol de top van de swab over het oppervlak van de wond. Denk hierbij met name aan duidelijke bijtgaten van tanden en beweeg de swab ook in en door deze gaten. Denk hierbij creatief na hoe de bek met tanden waarschijnlijk heeft gestaan bij het bijten en dus waar het speeksel van de predator kan worden verwacht.
   - Voorbeeld 1: Meerdere hoektandperforaties worden waargenomen: het speeksel kan hier veelal worden verwacht in de vacht rondom de perforaties.

   - Voorbeeld 2: Een huidflap is bij een aanval losgerukt: het speeksel kan hier veelal worden verwacht aan de buitenzijde van het uiteinde van de desbetreffende huidflap.

6. Steek de swab met de vuile kant in de container van de swab (met enkele silicakorrels).

7. Steek de swab & container in een griplock zakje en schrijf daarop de volgende gegevens:
   - Datum
   - Locatie
   - Naam gedupeerde dierhouder
   - Naam dierenarts (bemonsteraar)
   - (*Optioneel*): Enkele gewenste opmerkingen met betrekking tot de casus

8. Herhaal stap 2-7 nogmaals met een nieuwe swab voor dezelfde bijtwond of een andere wond. De swabs kunnen in dezelfde griplock zak. Neem enkele, maar maximaal 5, swabs per casus.

9. Zorg dat de taxateur het monster ontvangt en laat hem/haar zorgen dat
   (I) het monster goed geadministreerd wordt,

   (II) eventueel silica-korrels worden toegevoegd, en

   (III) de verzending naar het laboratorium correct wordt geregeld.

- - -

Bijlage 3A - Checklist preventieve maatregelen

Vast gaasraster met stroomdraden (zonder ingegraven / omgevouwen gaas)

TKW-kenmerk	
Datum en tijd opname	

Algemene eisen

☐ De spanning op de stroomdraden is overal minimaal 4,5 kV
(Te meten dichtbij het stroomapparaat en het verste punt vanaf het stroomapparaat)

☐ Er is sprake van goede aarding: een aardpen, aardklem en grondkabel zijn aanwezig en functioneel

☐ Aardpen ☐ Aardklem ☐ Grondkabel

☐ De onderste stroomdraad hangt maximaal 20 centimeter boven de grond

☐ De bovenste stroomdraad hangt minimaal 120 centimeter boven de grond

☐ De stroomdraden zijn vrij van begroeiing

☐ Er is geen sprake van een opstapmogelijkheid hoger dan 30 centimeter binnen 2 meter van het raster

☐ De toegangspoorten voldoen aan dezelfde eisen als het raster

☐ Het raster staat minimaal 50 centimeter van de insteek van een eventueel aanwezige sloot of greppel

Indien er geen dieren meer aanwezig zijn in het raster

☐ Het raster staat, ondanks afwezigheid van dieren in het raster, alsnog onder spanning

Vast gaasraster zonder ingegraven / omgevouwen gaas

☐ Het raster is minimaal 120 centimeter hoog

☐ De mazen van het gaas zijn niet groter dan 300 cm2

☐ Het gaas is stevig

☐ Het gaas staat strak

☐ De stroomdraden zitten aan de buitenzijde van het gaas

☐ De palen staan maximaal 6 meter uit elkaar

Bij gaas van 120 centimeter of hoger

☐ De stroomdraden zitten op de volgende hoogtes

☐ 20 centimeter ☐ 60 tot 70 centimeter ☐ 120 centimeter

Bij gaas van lager dan 60 centimeter

☐ Op iedere 20 centimeter zit een stroomdraad

Bij gaas van 60 centimeter of hoger, tot 90 centimeter

☐ Op iedere 30 centimeter zit een stroomdraad

Bij gaas van hoger dan 90 centimeter

☐ Op iedere 30 centimeter zit een stroomdraad

☐ De afstand tussen de stroomdraden wijkt maximaal 5 centimeter af

Overige opmerkingen

Bijlage 3B - Checklist preventieve maatregelen

Vast gaasraster met stroomdraden (ingegraven / omgevouwen gaas)

TKW-kenmerk	
Datum en tijd opname	

Algemene eisen

☐ De spanning op de stroomdraden is overal minimaal 4,5 kV
(Te meten dichtbij het stroomapparaat en het verste punt vanaf het stroomapparaat)

☐ Er is sprake van goede aarding: een aardpen, aardklem en grondkabel zijn aanwezig en functioneel

☐ Aardpen ☐ Aardklem ☐ Grondkabel

☐ De onderste stroomdraad hangt maximaal 50 centimeter boven de grond
(Bij het vaste gaasraster met ingegraven / omgevouwen gaas geldt 50 centimeter, in plaats van 20 centimeter)

☐ De bovenste stroomdraad hangt minimaal 120 centimeter boven de grond

☐ De stroomdraden zijn vrij van begroeiing

☐ Er is geen sprake van een opstapmogelijkheid hoger dan 30 centimeter binnen 2 meter van het raster

☐ De toegangspoorten voldoen aan dezelfde eisen als het raster

☐ Het raster staat minimaal 50 centimeter van de insteek van een eventueel aanwezige sloot of greppel

Indien er geen dieren meer aanwezig zijn in het raster

☐ Het raster staat, ondanks afwezigheid van dieren in het raster, alsnog onder spanning

Vast gaasraster met ingegraven / omgevouwen gaas

☐ De mazen van het gaas zijn niet groter dan 300 cm2

☐ De stroomdraden zitten aan de buitenzijde van het gaas

☐ De palen staan maximaal 6 meter uit elkaar

Bij gaas van 120 centimeter of hoger

☐ De stroomdraden zitten op de volgende hoogtes

☐ 50 centimeter ☐ 80 centimeter ☐ minimaal 120 centimeter, maximaal 15 centimeter boven gaas

Bij gaas van lager dan 120 centimeter

☐ De eerste stroomdraad boven het gaas zit op maximaal 15 centimeter

Is het raster daardoor nog geen 60 centimeter hoog? Dan

☐ De tweede stroomdraad zit op 20 centimeter boven de eerste draad

Is het raster daardoor hoger dan 60 centimeter? Dan

☐ De draden boven de 60 centimeter zitten 30 centimeter uit elkaar

☐ De afstand tussen de stroomdraden wijkt maximaal 5 centimeter af

Overige opmerkingen

Bijlage 3C - Checklist preventieve maatregelen

Vast raster met stroomdraden

TKW-kenmerk	
Datum en tijd opname	

Algemene eisen

☐ De spanning op de stroomdraden is overal minimaal 4,5 kV
(Te meten dichtbij het stroomapparaat en het verste punt vanaf het stroomapparaat)

☐ Er is sprake van goede aarding: een aardpen, aardklem en grondkabel zijn aanwezig en functioneel

☐ Aardpen ☐ Aardklem ☐ Grondkabel

☐ De onderste stroomdraad hangt maximaal 20 centimeter boven de grond

☐ De bovenste stroomdraad hangt minimaal 120 centimeter boven de grond

☐ De stroomdraden zijn vrij van begroeiing

☐ Er is geen sprake van een opstapmogelijkheid hoger dan 30 centimeter binnen 2 meter van het raster

☐ De toegangspoorten voldoen aan dezelfde eisen als het raster

☐ Het raster staat minimaal 50 centimeter van de insteek van een eventueel aanwezige sloot of greppel

Indien er geen dieren meer aanwezig zijn in het raster

☐ Het raster staat, ondanks afwezigheid van dieren in het raster, alsnog onder spanning

Vast raster met stroomdraden

☐ Het raster is minimaal 120 centimeter hoog

☐ Het raster heeft minimaal 5 stroomdraden

☐ De onderste draad hangt maximaal 20 centimeter van de grond

☐ De draden tot 60 centimeter hebben maximaal 20 centimeter tussenruimte

☐ De draden boven 60 centimeter hebben maximaal 30 centimeter tussenruimte

☐ De afstand tussen de draden wijkt maximaal 5 centimeter af

☐ De draden staan strak

☐ De palen staan maximaal 10 meter uit elkaar

Overige opmerkingen

Bijlage 3D - Checklist preventieve maatregelen

Verplaatsbaar raster met stroomdraden

TKW-kenmerk	
Datum en tijd opname	

Algemene eisen

☐ De spanning op de stroomdraden is overal minimaal 4,5 kV
(Te meten dichtbij het stroomapparaat en het verste punt vanaf het stroomapparaat)

☐ Er is sprake van goede aarding: een aardpen, aardklem en grondkabel zijn aanwezig en functioneel

☐ Aardpen ☐ Aardklem ☐ Grondkabel

☐ De onderste stroomdraad hangt maximaal 20 centimeter boven de grond

☐ De bovenste stroomdraad hangt minimaal 120 centimeter boven de grond

☐ De stroomdraden zijn vrij van begroeiing

☐ Er is geen sprake van een opstapmogelijkheid hoger dan 30 centimeter binnen 2 meter van het raster

☐ De toegangspoorten voldoen aan dezelfde eisen als het raster

☐ Het raster staat minimaal 50 centimeter van de insteek van een eventueel aanwezige sloot of greppel

Indien er geen dieren meer aanwezig zijn in het raster

☐ Het raster staat, ondanks afwezigheid van dieren in het raster, alsnog onder spanning

Verplaatsbaar raster met stroomdraden

☐ Het raster is minimaal 120 centimeter hoog

☐ Het raster heeft minimaal 5 stroomdraden

De stroomdraden hangen op de volgende hoogtes

☐ 20 centimeter ☐ 40 centimeter ☐ 60 centimeter ☐ 90 centimeter ☐ 120 centimeter

☐ De afstand tussen de draden wijkt maximaal 5 centimeter af

☐ De draden boven 60 centimeter hebben maximaal 30 centimeter tussenruimte

☐ De draden zijn strak gespannen

☐ Er is een hoekpaal waaraan de stroomdraden zijn vastgemaakt

☐ De palen staan maximaal 10 meter uit elkaar

Overige opmerkingen

Bijlage 3E - Checklist preventieve maatregelen

Flexinet / wolvennet

TKW-kenmerk	
Datum en tijd opname	

Algemene eisen

☐ De spanning op de stroomdraden is overal minimaal 4,5 kV
(Te meten dichtbij het stroomapparaat en het verste punt vanaf het stroomapparaat)

☐ Er is sprake van goede aarding: een aardpen, aardklem en grondkabel zijn aanwezig en functioneel

☐ Aardpen ☐ Aardklem ☐ Grondkabel

☐ De onderste stroomdraad hangt maximaal 20 centimeter boven de grond

☐ De bovenste stroomdraad hangt minimaal 120 centimeter boven de grond

☐ De stroomdraden zijn vrij van begroeiing

☐ Er is geen sprake van een opstapmogelijkheid hoger dan 30 centimeter binnen 2 meter van het raster

☐ De toegangspoorten voldoen aan dezelfde eisen als het raster

☐ Het raster staat minimaal 50 centimeter van de insteek van een eventueel aanwezige sloot of greppel

Indien er geen dieren meer aanwezig zijn in het raster

☐ Het raster staat, ondanks afwezigheid van dieren in het raster, alsnog onder spanning

Flexinet / wolvennet

☐ Het raster is minimaal 120 centimeter hoog

☐ Het raster heeft minimaal 5 stroomdraden

☐ De onderste draad hangt maximaal 20 centimeter boven de grond

☐ De draden tot 60 centimeter hebben maximaal 20 centimeter tussenruimte

☐ De draden boven 60 centimeter hebben maximaal 30 centimeter tussenruimte

☐ De onderste draad is de aardedraad

☐ Het net is stevig en strak gespannen

☐ De palen staan maximaal 4 meter uit elkaar

☐ De hoeken zijn, indien nodig, geschoord / gestut

☐ De afstand tussen de stroomdraden wijkt maximaal 5 centimeter af

Overige opmerkingen

BIJLAGE 4A – Bezoekrapport

Bezoekrapport bevat <u>minimaal</u>

Basisgegevens

- Zaak-/dossiernummer
- Naam/bedrijfsnaam dierhouder. Adres, woonplaats. Telefoonnummer, email.
- IBAN nummer/tenaamstelling
- Bedrijfsmatig of hobbymatig gehouden dieren? (I.v.m. btw)
- Vermoedelijke datum/tijdstip van de aanval
- Datum/tijd ontvangst melding door BIJ12
- Datum/tijd taxatieopdracht ontvangen door bureau
- Naam en bezoekdatum taxateur
- Opleverdatum en versienummer bezoekrapport
- Exacte vindplaats/locatieaanduiding van het getroffen dier/dieren; op basis van longitude/latitude coördinaten (zoals aangeduid in Google Maps)
- Beschrijving van de gebeurtenis door taxateur

DNA

Per monster:

- Afgenomen type monsters (swab/bloedwol/keutel)
- Met bijbehorende DNA monsternummers
- De kans op contaminatie DNA (was de wond al ontsmet; hond nabij kadaver geweest?)

DNA monsters		
Monsternummer	Type	Toelichting
236835	DNA-swab	
236836	DNA-swab	
236837	DNA-swab	
236838	DNA-swab	

Dieren

- Prooidiersoort
- (Voorlopige) aantal gedode, gewonde, geëuthanaseerde, en vermiste dieren per prooidiersoort
- Zijn de getroffen dieren aangeraakt/verplaatst door dierhouder?

Maatregelen

- Preventieve maatregelen aanwezig bij het relevante perceel? Ja/nee
- Zo ja welke: raster, kuddebeschermingshond, hoedhond, fladderlinten, nachtkraal, anders
- Bij afrastering:
    - Type raster: vaste afrastering stroomdraden; vaste afrastering gaas; verplaatsbare afrastering stroomdraden of gaas;
    - En de kenmerken daarvan:
      Aantal draden; de hoogte; afstand tussen de draden; spanning/voltage; mogelijke toegangspoorten, onderdoorgangen, passagemogelijkheden voor predatoren.
    - Is de checklist voor raster ingevuld? Ja/nee [zodat BIJ12 kan beoordelen of het raster aan de FPK-adviesnorm voldoet]
- Bij andere preventieve maatregel: beschrijving type, kenmerken, aantal

Eventuele nadere bijzonderheden. [Extra toelichting veld]

Het bezoekrapport mag ook alvast uitgebreidere informatie bevatten.

BIJLAGE 4B – Bevestiging Taxatie

Bevestiging Taxatie
De Bevestiging Taxatie bevat dezelfde gegevens als het eindtaxatierapport. **Met uitzondering van:** • De BT bevat nog niet de waardebepaling (prijs) van de getroffen dieren. • Bedragen van de facturen voor aanvullende kosten (dierenarts, rendac) worden wel opgenomen • De BT bevat niet het beeldmateriaal (foto's van de getroffen dieren, foto's van de monsternummers, foto's van sporen en het raster, etc) • De BT bevat niet de checklist voor raster

BIJLAGE 4C – Eindtaxatierapport

Eindtaxatierapport bevat

Basisgegevens

- Zaak-/dossiernummer
- Naam. Bedrijfsnaam. Adres, woonplaats. Telefoonnummer, email.
- IBAN nummer/tenaamstelling
- Bedrijfsmatig of hobbymatig gehouden dieren? (i.v.m. btw)
- Vermoedelijke datum/tijdstip van de aanval
- Datum/tijd ontvangst melding door BIJ12
- Datum/tijd taxatieopdracht ontvangen door bureau
- Naam en bezoekdatum taxateur
- Opleverdatum en versienummer eindtaxatierapport
- Exacte vindplaats/locatieaanduiding van het getroffen dier/dieren; op basis van longitude/latitude coördinaten (zoals aangeduid in Google Maps)
- Beschrijving van de gebeurtenis door taxateur
- Verklaring dierhouder over gebeurtenis

DNA

Per monster:

- Afgenomen type monsters (swab/bloedwol/keutel)
- Met bijbehorende DNA-monsternummers; met foto van de monsters met zichtbare monsternummers
- En de kans op contaminatie DNA (was de wond al ontsmet; hond nabij kadaver geweest?)
- Datum verzending monsters aan lab
- Eventuele nadere bijzonderheden DNA-afname [Extra toelichting veld].

Sporen

- Beschrijving visuele waarnemingen/sporen:
  - Keelbeet. Afmeting en foto, incl. meetlat zodat afstand tussen de hoektanden goed te zien is
  - Vraatbeeld. Krabsporen. Sleepspoor
  - Pootafdrukken? Afmeting en foto, incl. meetlat. Loopschema aanwezig?
  - Aanwijzingen van medebenutting door andere predatoren
  - Kans op contaminatie sporen
- Advies/inschatting over de vermoedelijke predator:
  - Predatorcode [hond, wolf, goudjakhals, onbekend]
  - Mate van waarschijnlijkheid [niet waarschijnlijk, waarschijnlijk, zeer waarschijnlijk, niet vast te stellen]
- Eventuele nadere bijzonderheden veldopname en visueel oordeel [Extra toelichting veld].
- Bijgevoegd: foto's/beeldmateriaal ter onderbouwing van de in het rapport genoteerde sporen op/aan de prooidieren, en sporen in het veld (krab-, sleepspoor, pootafdrukken, keutels, haren, etc.) van de predator; en waarop de sporen goed te zien zijn.

Dieren

- Prooidiersoort
- (Definitieve) aantal gedode, gewonde, geëuthanaseerde, en vermiste dieren per prooidiersoort
- Soort en ras landbouwhuisdieren (bijv.: schaap/Texelaar)
- Leeftijd en geslacht
- Complete oormerk-nummers

- Toelichting bij ontbreken oormerken
- Zijn de getroffen dieren aangeraakt/verplaatst door dierhouder?
- Eventuele nadere bijzonderheden prooidieren [Extra toelichting veld].

Maatregelen

- Preventieve maatregelen aanwezig bij het relevante perceel?
- Zo ja welke: raster, kuddebeschermingshond, hoedhond, fladderlinten, nachtkraal, anders
- Bij afrastering:
  - Type raster: vaste afrastering stroomdraden; vaste afrastering gaas; verplaatsbare afrastering stroomdraden of gaas;
  - En de kenmerken daarvan:
    Aantal draden; de hoogte; afstand tussen de draden; spanning/voltage; mogelijke toegangspoorten, onderdoorgangen, passagemogelijkheden voor predatoren.
  - Is de checklist voor raster ingevuld? Ja/nee [zodat BIJ12 kan beoordelen of het raster aan de FPK-adviesnorm voldoet]
  - Bijgevoegd: ingevulde checklist voor raster *(behalve als op voorhand duidelijk is dat het raster sowieso niet voldoet)*
  - Bijgevoegd: beeldmateriaal met daarop duidelijk zichtbaar de bovengenoemde kenmerken.
  - Eventuele nadere bijzonderheden raster. [Extra toelichting veld].
- Bij andere preventieve maatregel: beschrijving type, kenmerken, aantal. Met beeldmateriaal.

Waardebepaling/kosten

- De waardebepaling (prijs) van de dieren op basis van de waarde-tabellen.
  - Diersoort, aantallen getroffen dieren, ras, leeftijd, geslacht, dracht, en toegepaste toeslagen en correctiefactoren, komen expliciet tot uitdrukking.
  - Bij afwijken van de tabel: aanvullende motivering.
  - Bij prooidieren waarvoor geen prijstabel is, of bij specifieke gevallen: aanvullende motivering. Met onderliggende stukken, bijv. aankoop- of verkoopfacturen, foto's, en andere informatie ter onderbouwing van de getaxeerde waarde van het dier.
- Aanvullende indirecte kosten:
  - Dierenartskosten; bijgevoegd factuur
  - Rendac afvoerkosten; bijgevoegd factuur/tarief Rendac
  - Eventuele verworpen lammeren na wolvenaanval. Met bewijs van dierhouder dat de spontane abortus is veroorzaakt door wolf.
- Eventuele nadere bijzonderheden waardering en kosten [Extra toelichting veld].
- Andere aanvullende kosten die, gezien de beleidsregels, niet in aanmerking komen voor vergoeding worden niet genoteerd in het rapport.

BIJLAGE 5 - Toelichting waardebepaling dieren

Het bepalen van de waarde van gedode dieren is afhankelijk van meerdere factoren, zoals diersoort, ras, geslacht, leeftijd, dracht en stadium van de dracht, gebruiksdoel (slacht, fokkerij, melkproductie en dergelijke), wel of niet opname in stamboek, wel of niet biologische bedrijfsvoering, gezondheidsstatus van het bedrijf (bijvoorbeeld, bij schapen zwoegerziektevrij, CL-vrij, scrapieresistent), of van het individuele dier (scrapieresistent met genotype ARR/ARR).

Toelichting waardebepaling schapen

Met betrekking tot de schapen heeft BIJ12 aan de Wageningen University & Research[1] (WUR) en aan de Gezondheidsdienst voor Dieren[2] (GD) advies gevraagd. Ook is DLV gevraagd om advies over de actualisatie van de schapen prijzen. Op basis van het voorgaande heeft BIJ12 in 2019 de prijzen en berekeningsmethodiek vastgesteld, en neergelegd in de Tabel normwaarden van schapen, die wordt gehanteerd bij de berekening van de tegemoetkoming voor schapen.

De Tabel normwaarden van schapen, op basis van de Wageningen Livestock Research, wordt door zowel de Gezondheidsdienst voor Dieren (GD) als Wageningen University & Research (WUR) gezien als het beste uitgangspunt voor de waardebepaling van schapen. Het doel hiervan is een waarderingssysteem voor schapen, dat een reële waardering van de dieren geeft, juridisch robuust, transparant is en voldoende draagvlak heeft in de sector. Het basis uitgangspunt is een waardering conform marktprijzen. Deze waardetabel is in opdracht van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) gemaakt en wordt landelijk gebruikt (bijvoorbeeld ook in het kader van besmettelijke dierziekten). De tabel is in overleg met taxateurs en de sector, door Wageningen Livestock Research opgesteld; BIJ12 sluit daarbij aan.

Periodiek vindt een actualisatie van de prijzen plaats, zodat met actuele cijfers snel een waardetabel met marktconforme prijzen kan worden gemaakt.

- - -

Toelichting waardebepaling runderen

1. Inleiding

In deze 'Toelichting waardebepaling' staat hoe gehouden runderen worden gewaardeerd voor de tegemoetkoming in wolvenschade. De waardering van dode en gewonde runderen is afhankelijk van veel factoren. In dit document worden die factoren toegelicht. Het doel hiervan is om te komen tot zorgvuldige, eenduidige besluitvorming bij het verlenen van tegemoetkomingen.

In de Richtlijn taxatie bij wolvenschade aan landbouwhuisdieren staat welke kosten in aanmerking komen voor een tegemoetkoming. Bij een gedood rund bestaat de tegemoetkoming uit de waarde van het rund, de kosten voor de afvoer van het kadaver en eventuele dierenartskosten. Bij gewonde runderen wordt tegemoetgekomen in de kosten voor de dierenarts, tot maximaal de waarde van het rund. Daarvoor kan het nodig zijn om de waarde van het rund te bepalen aan de hand van onderstaande stappen.

---

[1] WUR-richtlijn Waardebepaling stamboekschapen; Wageningen Livestock Research, juli 2019. https://edepot.wur.nl/575822

[2] Rapport Gezondheidsdienst voor Dieren; taxatie bij wolvenschade aan schapen in Nederland, mei 2019. www.bij12.nl

Voor het bepalen van de waarde van het rund, verzamelt de taxateur eerst gegevens over het dier. Denk daarbij aan ras, geslacht en leeftijd. Daarna wordt het gebruiksdoel van het rund vastgesteld. De waarde van het rund wordt vervolgens bepaald door de basisprijzen in combinatie met eventuele bijzonderheden van het rund. De basisprijzen en correctieprijzen staan in Bijlage 1B: Tabel normwaarden (prijzen) van runderen.

Het waarderen van een rund is geen eenvoudige taak en vereist vakkennis over de rundveehouderij. Daarom kan in bepaalde gevallen een tweede taxateur worden ingeschakeld voor de waardebepaling.

BIJ12 heeft Agrotax Expertise en Taxatiebureau Heidehuizen om advies gevraagd over de waardebepaling. De methode van de waardebepaling is besproken met verschillende sectorpartijen:

- LTO-vakgroep Melkveehouderij;
- LTO-vakgroep Vleesveehouderij;
- Vee&Logistiek Nederland;
- Attema Footprint.

2. Verzamelen van gegevens over het rund

Voor het bepalen van de waarde van het rund, worden diverse gegevens verzameld. Die gegevens worden zoveel mogelijk verzameld bij het rund en op basis van het UBN en levensnummer. Gegevens die niet zijn af te lezen aan het rund zelf, worden later toegevoegd aan het formulier.

UBN

Het UBN, uniek bedrijfsnummer, is een uniek nummer voor iedere locatie (adres) met runderen. Runderen worden in Nederland gehouden binnen de wettelijke kaders van de Wet dieren en het Besluit houders van dieren. De identiteit en registratie van runderen is vastgelegd in Europese wetgeving. Iedere rundveehouder heeft minimaal één UBN nodig.

Levensnummer

Elk Nederlands rund heeft een uniek levensnummer. Het levensnummer bestaat uit twee letters en negen of tien cijfers. De letters staan voor het land van geboorte: NL voor Nederland, DE voor Duitsland, BE voor België et cetera. De cijfers vormen het eigenlijke levensnummer. Koeien die geboren zijn in Nederland, hebben een negencijferig nummer. Sommige andere landen gebruiken tien cijfers.

Gegevens die worden verzameld en meegenomen bij de waardebepaling:

a. **Type bedrijf**
   Bij de taxatie speelt het type bedrijf een rol. In VeeOnline wordt gekeken of er bijvoorbeeld sprake is van gangbare bedrijfsvoering, biologische bedrijfsvoering of hobbymatige dierhouderij.
b. **Dierziektestatus**
   Aanwezige dierziekten worden opgezocht in VeeOnline aan de hand van het UBN. Voorbeelden van dierziekten bij runderen zijn leptospirose, infectieuze bovine rhinotracheïtis, bovine virus diarree, salmonella-infecties, paratuberculose en neospora-infecties. Dieren uit veestapels waarin ziektes voorkomen, kunnen een lagere waarde hebben dan dieren uit veestapels waarin geen ziektes voorkomen.
c. **Geboortedatum**
   De geboortedatum van het rund volgt uit het levensnummer en de Identificatie & Registratie-database van de Rijksdienst van Ondernemend Nederland (RVO).
d. **Geslacht**
   Het geslacht van het rund volgt ook uit de Identificatie & Registratie-database.
e. **Castratie**
   Stieren kunnen gecastreerd zijn.
f. **Gewicht**
   De taxateur schat het lichaamsgewicht van het rund.
g. **Ras**
   Runderen kunnen geregistreerd zijn bij een stamboekorganisatie. Hieruit volgt het ras van het rund. Met het ras is ook het rastype bekend. Daarbij worden zeldzame runderrassen en

niet-zeldzame runderrassen onderscheiden. Een zeldzaam runderras zorgt voor een verhoging in waardetoekenning. Als een rund niet geregistreerd is bij een stamboekorganisatie, is het per definitie niet stamboekwaardig.

h. Productietype
Voor niet-stamboekwaardige runderen is het productietype onderdeel van de taxatie. Het productietype geeft aan waarvoor een rund gehouden wordt. Er zijn drie productietypen: melk-typisch rund, vlees-typisch rund en primitief-typisch rund. Binnen de categorie vlees-typisch wordt onderscheid gemaakt in normaalvlees-typisch en dikbil-vlees-typisch.

i. Fokwaarde
Stamboekgeregistreerde runderen kunnen binnen een stamboek een onderscheidende fokwaarde hebben ten opzichte van andere stamboekrunderen in de populatie. Dit zorgt voor een verhoging in waardetoekenning.

j. Exterieurkeuring
Het exterieur van stamboekgeregistreerde runderen kan beschreven zijn in een exterieurkeuring. De exterieurkeuring blijkt uit de stamboekgegevens. Voor het exterieur wordt bij de taxatie een bovenbalkbeoordeling ingewogen: onvoldoende (71 t/m 74), voldoende (75 t/m 79), goed (80 t/m 84), zeer goed (85 t/m 89) en excellent (90 en hoger). Bij 85 punten en meer wordt de waardetoekenning verhoogd.

k. Drachtstatus
Vrouwelijke runderen kunnen drachtig zijn. Vanaf 150 dagen dracht is een verhoging van de waardebepaling mogelijk.

l. Melkproductie
Uit de melkproductieregistratie (MPR) blijkt of een rund melk produceert voor menselijke consumptie. De taxateur beoordeelt de lactatiewaarde (LW) van een melkgevend rund. Voor vlees-typisch rund en primitief-typisch rund wordt geen melkproductie geregistreerd.

3. Bepalen van het gebruiksdoel van het rund

Nadat de gegevens over het rund zijn verzameld, wordt het gebruiksdoel bepaald. Dit komt overeen met een taxatiegroep. De taxatiegroepen zijn:

- **Melk-typisch rund**: Blaarkop, Brown Swiss, Fleckvieh, Fries Hollands, Holstein Friesian, Jersey, Maas-Rijn-IJssel, Montbeliard;
- **Vlees-typisch rund**: Aberdeen Angus, Belgisch Blauw, Blonde d'Aquitaine, Brandrood, Charolais, Dexter, Galloway, Hereford, Limousin, Lakenvelder, Maine
- Anjou, Marchigiana, Piemontese, Verbeterd Roodbont, Wagyu;
- **Primitief-typisch rund**: alle overige runderrassen (die weinig voorkomen in Nederland).

Per taxatiegroep zijn basisprijzen vastgesteld. Zie Bijlage 1B: Tabel normwaarden (prijzen) van runderen. De basisprijs is aan verandering onderhevig en wordt daarom periodiek herijkt.

4. Bepalen van de waarde van het rund

Afhankelijk van de gegevens en bijzonderheden over het rund, worden er correcties doorgevoerd op de basisprijs zoals vermeld onder het kopje Toeslagen/kortingen in Bijlage 1B: Tabel normwaarden (prijzen) van runderen. Daarmee kan de waarde van het rund naar boven of beneden worden bijgesteld.

- - -

Toelichting waardebepaling paarden en pony's

1. Inleiding

In deze 'Toelichting waardebepaling' staat hoe gehouden paarden en pony's (hierna paarden) worden gewaardeerd voor de tegemoetkoming in wolvenschade. De waardering van paarden is afhankelijk van veel factoren. In dit document worden die factoren toegelicht. Het doel hiervan is om te komen tot zorgvuldige, eenduidige besluitvorming bij het verlenen van tegemoetkomingen.

In de Richtlijn taxatie bij wolvenschade aan landbouwhuisdieren staat welke kosten in aanmerking komen voor een tegemoetkoming. Bij een gedood paard bestaat de tegemoetkoming uit de waarde van het paard, de kosten voor de afvoer van het kadaver en eventuele dierenartskosten. Bij gewonde paarden wordt tegemoetgekomen in de kosten voor de dierenarts, tot maximaal de waarde van het paard. Daarvoor kan het nodig zijn om de waarde van het paard te bepalen aan de hand van onderstaande stappen.

Voor het bepalen van de waarde van het paard, verzamelt de taxateur eerst gegevens over het dier. Denk daarbij aan ras, geslacht en leeftijd. Daarna wordt de taxatiegroep vastgesteld aan de hand van het gebruiksdoel van het paard. De waarde van het paard wordt vervolgens bepaald door de basisprijzen in combinatie met eventuele bijzonderheden van het paard. De basisprijzen en correctieprijzen staan in Bijlage 1B: Tabel normwaarden (prijzen) van paarden en pony's.

Het waarderen van een paard is geen eenvoudige taak en vereist vakkennis over de paardenhouderij. Daarom kan in bepaalde gevallen een gespecialiseerde paardentaxateur worden ingeschakeld voor de waardebepaling.

BIJ12 heeft Agrotax Expertise en Taxatiebureau Heidehuizen om advies gevraagd over de waardebepaling. De methode van de waardebepaling is besproken met verschillende sectorpartijen:

- Sectorraad Paarden;
- Koninklijk Warmbloed Paardenstamboek Nederland;
- Nederlands Shetlandpony Stamboek;
- Verenigde Sportpaardenhandel Nederland;
- Attema Footprint.

2. Verzamelen van gegevens over het paard

Voor het bepalen van de waarde van het paard, worden diverse gegevens verzameld. Die gegevens worden zoveel mogelijk verzameld bij het paard, op basis van het UBN en chipnummer. Gegevens die niet zijn af te lezen aan het paard zelf, worden later toegevoegd aan het formulier.

UBN

Het UBN, uniek bedrijfsnummer, is een uniek nummer voor iedere locatie (adres) met paarden. Paarden worden in Nederland gehouden binnen de wettelijke kaders van de Wet dieren en het Besluit houders van dieren. De identiteit en registratie van paarden is vastgelegd in Europese wetgeving. Iedere paardenhouder heeft minimaal één UBN nodig. Als een houder nog geen UBN heeft, worden de adresgegevens van de paardenhouder genoteerd.

Chipnummer

Elk Nederlands paard heeft en chip- of transpondernummer. Daarnaast heeft elk paard een paspoort en een uniek levensnummer, ook wel het stamboeknummer genoemd. Paarden met een paspoort die geboren zijn voor 1 juli 2009, mogen een DNA-profiel of ingetekende schets hebben in plaats van een chip.

Het chipnummer bestaat uit vijftien cijfers. De eerste drie cijfers vormen de landcode. Daaraan is te zien in welk land het paard is gechipt. De volgende drie cijfers laten zien wie de fabrikant is van de chip. De laatste negen cijfers vormen het unieke identificatienummer van het paard.

Het vijftiencijferige chipnummer is een ISO-standaard: vrijwel alle gechipte paarden in Nederland en Europa hebben een chipnummer volgens deze standaard.

Gegevens die worden verzameld en meegenomen bij de waardebepaling:

a. **Geboortedatum**
   De geboortedatum van het paard staat in de chip of het paspoort.
b. **Geslacht**
   Het geslacht van het paard staat in de chip of het paspoort.
c. **Ras**
   Het ras van het paard is bekend bij een *paardenpaspoort uitgevende instantie* (ppi), meestal een stamboekorganisatie. Elk paard is geregistreerd bij een ppi. Uit de registratie blijkt of het paard als stamboekwaardig is geregistreerd.
d. **Rastype**
   Met het ras is ook het rastype bekend. Er zijn verschillende rastypen, zoals: dressuurpaard, springpaard, eventingpaard, tuigpaard en Gelders paard. Iedere stamboekorganisatie heeft eigen typeringen.
e. **Castratie**
   In het paspoort is vermeld of een hengst gecastreerd is. De meeste hengsten worden gecastreerd tussen het eerste en derde levensjaar.
f. **Gewicht**
   De taxateur schat het lichaamsgewicht van het paard.
g. **Vaccinatiestatus**
   Uit het paspoort blijkt of het paard gevaccineerd is tegen bijvoorbeeld influenza of rhinopneumonie.
h. **Klinische keuring**
   Het paard kan klinisch gekeurd zijn door een erkende keuringsdierenarts. De datum van de keuring en een kopie van het keuringsformulier worden meegenomen in de waardebepaling. De keuringsgegevens mogen niet ouder zijn dan 365 dagen.
i. **Röntgenologisch onderzoek**
   Het paard kan ook röntgenologisch onderzocht zijn. De datum en rapportage van het onderzoek worden meegenomen in de waardebepaling. De keuringsgegevens mogen niet ouder zijn dan 365 dagen.
j. **Fokwaarde**
   Stamboekgeregistreerde paarden kunnen binnen een stamboek een onderscheidende fokwaarde hebben ten opzichte van andere stamboekpaarden in de populatie.
k. **Exterieurkeuring**
   Het exterieur van stamboekgeregistreerde paarden kan beschreven zijn in een exterieurkeuring. De exterieurkeuring blijkt uit de stamboekgegevens. Eventuele predicaten en premies worden meegenomen in de waardebepaling.
l. **ABOP- of EPTM-test**
   Een paard kan een ABOP-test (Algemeen Bruikbaarheid Onderzoek Paard) of een EPTM-test (Eigen Prestatie Toets Merrie) hebben afgelegd en daarvoor een score hebben behaald.
m. **Wedstrijdniveau**
   Wedstrijden kunnen zijn gereden in de disciplines dressuur, springen, eventing, mennen, voltige, endurance, aangespannen sport, reining, TREC en horseball. Dit gebeurt op verschillende niveaus; er zijn wedstrijden voor de Bixie tot en met internationale wedstrijden en alles daar tussenin.
n. **Drachtstatus**
   Merries kunnen drachtig zijn. De drachtstatus, met eventuele gegevens van de hengst, worden meegenomen in de waardebepaling.

3. Bepalen van de taxatiegroep van het paard

Nadat de gegevens over het paard zijn verzameld, wordt de taxatiegroep bepaald. Paarden worden onderscheiden in taxatiegroepen die aangeven voor welk doel of functie een paard is gehouden. De taxatiegroepen zijn: paard warmbloed, paard koudbloed, kleine pony's en grote pony's.

Per taxatiegroep zijn basisprijzen vastgesteld. Zie Bijlage 1C: Tabel normwaarden (prijzen) van paarden en pony's. De basisprijs is aan verandering onderhevig en wordt daarom periodiek herijkt.

4. Bepalen van de waarde van het paard

Afhankelijk van de gegevens en bijzonderheden over het paard, worden er correcties doorgevoerd op de basisprijs zoals vermeld onder het kopje Toeslagen/kortingen onder Bijlage 1C: Tabel normwaarden (prijzen) van paarden en pony's. Daarmee kan de waarde van het paard naar boven of beneden worden bijgesteld.

- - -

BIJLAGE 6 – Toelichting aanvullende indirecte kosten

Hoewel op grond van de provinciale beleidsregels tegemoetkoming faunaschade, alleen directe schade aan gewassen en gehouden landbouwhuisdieren voor een tegemoetkoming in aanmerking komen, hebben provincies bij schade door wolven een uitzondering op die regel gemaakt. Behalve de waarde/prijs van het getroffen dier zelf, worden bij wolvenschade - bij uitzondering - ook enkele aanvullende indirecte kostenposten meegenomen bij de taxatie en de tegemoetkoming.

Het gaat om de volgende indirecte kostenposten:

- Bij gewonde dieren: de **dierenartskosten**.
  Tot maximaal de taxatiewaarde van het dier.
  De taxateur vraagt de dierhouder om de kosten aan te tonen door een factuur van de dierenarts aan te leveren. De factuur wordt bij het taxatierapport gevoegd.
  Het gaat om de kosten voor bezoek van de dierenarts, zoals voorrijkosten en behandel en/of onderzoekskosten.
  Als het gewonde dier na behandeling alsnog overlijdt, bedraagt de tegemoetkoming: de taxatiewaarde van het overleden dier [+] de dierenartskosten tot maximaal de taxatiewaarde van het dier.

- **Verworpen lammeren**.
  Geleden schade door het optreden van abortus bij drachtige dieren.
  Mits de aanvrager de dracht en het oorzakelijke verband tussen de wolvenaanval en de spontane abortus (verworpen lammeren) aantoont dan wel aannemelijk kan maken. Bijvoorbeeld door het gebruik van dek-blokken; het overleggen van een langjarige administratie van verwerpingen; of een scan van het dier, welke scan binnen twee weken na aanval van de wolf (het stressmoment) moet plaatsvinden.

- Voorrij- en **afvoerkosten** van een kadaver door Rendac.
  Voor deze kosten is geen factuur meer nodig, er kan worden uitgegaan van de standaardtarieven in de tarieventabel op de website van Rendac.

Andere indirecte kostenposten en gevolgschade, komen op grond van de beleidsregels niet in aanmerking voor een tegemoetkoming en wordt niet mee getaxeerd. Dit betreft onder meer:

a. Materiaalschade, zijnde kosten voor herstel van door wolven of gehouden dieren beschadigde omheiningen; (kosten materiaal en arbeidsuren plaatsen omheining).

b. De tijd (uren) die de veehouder heeft besteed aan de afhandeling van de schade.

c. Bijzondere aankoopkosten, gemaakt bij de aanschaf van dieren ter vervanging van de gedode dieren. Denk aan, een bijzondere (waardevolle) aanschaf, importkosten, aanvoerkosten, quarantaine en dergelijke. Bij het vaststellen van de hoogte van de tegemoetkoming, wordt uitgegaan van de taxatiewaarde van het gedode dier in het normaal maatschappelijk verkeer (op basis van de Tabel normwaarden van schapen KWIN-Veehouderij en indien nodig andere marktgegevens).

d. Schade/kosten in het geval een gehouden dier, na of door de aanval van een wolf, zou losbreken en buiten de omheining (verkeers)ongelukken zou veroorzaken.

e. *Andere indirecte schade/kosten waarvan geoordeeld moet worden dat deze redelijkerwijs van ten laste van de aanvrager behoren te blijven*.

Provinciale beleidsregels tegemoetkoming faunaschade

Schade aan bedrijfsmatig gehouden landbouwhuisdieren en aan hobbymatig gehouden hoefdieren (denk aan schaap, geit, paard/pony, rund, varken) komt voor een tegemoetkoming in aanmerking. Ook bedrijfsmatig gehouden door een wolf gedode of verwonde kuddebeschermingshonden of hoedhonden, kunnen voor een tegemoetkoming in aanmerking komen.

Verder volgt uit de beleidsregels dat het om directe schade moet gaan. Alleen schade die rechtstreeks [door vraat, graven, wroeten, vegen, pikken, of door predatie] *aan de landbouw* is aangericht, dus aan landbouwgewassen of gehouden dieren zelf, komt voor een tegemoetkoming in aanmerking. Bij schade veroorzaakt door de wolf is directe schade dus de schade door predatie aan schapen of andere gehouden dieren.

Bijkomende schade of indirecte schade komt in beginsel niet voor een tegemoetkoming in aanmerking. Bij schade door de wolf zijn hierop enkele uitzonderingen gemaakt. Dierenartskosten, afvoerkosten, en verworpen lammeren veroorzaakt door de wolf, komen toch voor een tegemoetkoming in aanmerking. Hoewel dit geen direct door de wolf gedode dieren betreft, staan deze posten in zodanig nauw verband met de wolvenaanval dat deze schade redelijkerwijs niet ten laste van de dierhouder behoort te blijven.

Tot slot zijn voor de duidelijkheid en niet limitatief bedoeld, enkele indirecte c.q. gevolgschade-posten benoemd die niet bij de taxatie en de tegemoetkoming betrokken worden.
Deze schadeposten zoals eventuele materiaalkosten en tijd besteed aan de schadeafwikkeling zijn een afgeleide, een (deels onbepaald en niet controleerbaar) indirect gevolg, waarbij de relatie tussen de wolvenaanval en het gevolg niet altijd duidelijk aanwezig hoeft te zijn, dan wel in een verder verwijderd verband staat tot de wolvenaanval. Deze indirecte schadeposten stijgen niet uit boven hetgeen tot het normale bedrijfsrisico of normaal maatschappelijk risico behoort, en het wordt niet onredelijk of onevenredig geacht dat deze voor rekening van de dierhouder blijven.

- - -

Bijlage 7: Persprotocol taxateurs wolvenschade, oktober 2026

Als taxateur kun je door journalisten worden benaderd. Houd je bij contact met de media altijd aan onderstaande afspraken. Zo zorgen we voor zorgvuldige en eenduidige communicatie.

Heb je vragen of wil je overleggen? Neem dan contact op met Communicatie BIJ12. Onderstaande contactgegevens mogen ook gedeeld worden met journalisten. Zie ook bij12.nl/pers.

Contactgegevens Communicatie BIJ12

Myrna Fraters
Communicatieadviseur en persvoorlichter wolven
Telefoon: 06-27354299
E-mail: myrna.fraters@bij12.nl
Aanwezig maandag t/m donderdag

Bij afwezigheid van Myrna kun je contact opnemen via communicatie@bij12.nl of het Landelijk Informatiepunt Wolven.

Contact met journalisten

Journalist neemt contact met je op
Word je door een journalist benaderd voor een interview of reportage? Verwijs de journalist dan naar Communicatie BIJ12.

Journalist is aanwezig bij een taxatie
Word je tijdens een taxatie aangesproken door een journalist? Bepaal dan of je wilt meewerken.

Geef je informatie aan een journalist? Beperk je dan tot het uitleggen van je werkzaamheden en een toelichting op het schadebeeld. Doe geen uitspraken over onderwerpen die buiten je werk als taxateur vallen. Hou je aan de Aandachtspunten uit dit protocol.

Houd rekening met de privacy van de dierhouder. Geef zonder toestemming van de dierhouder geen informatie over de dierhouder of de schade. Betrek de dierhouder niet ongevraagd bij een interview.

Vraag altijd of je je citaten mag controleren vóór publicatie. Neem contact op met Communicatie BIJ12, zodat we de citaten samen kunnen bekijken.

Verwijs de journalist voor aanvullende informatie naar Communicatie BIJ12 en bij12.nl/wolf.

Aandachtspunten bij communicatie over wolvenschade

Neutrale en feitelijke communicatie
Het onderwerp wolven kan emoties oproepen. Toon begrip voor de situatie van de dierhouder, maar geef geen persoonlijke mening over wolven, dierhouders, jagers, natuurorganisaties of wolvenbeleid.

Gebruik duidelijke en begrijpelijke taal. Leg vaktermen uit en voorkom ingewikkelde of technische uitleg.

Gebruik woorden die de situatie feitelijk en neutraal beschrijven. Vermijd emotionele of sturende taal. Spreek bij voorkeur niet over 'de wolf' maar over 'een wolf' of 'wolven'. Spreek liever niet van 'een wolvenaanval' maar over 'dode of gewonde dieren'. Zo voorkom je woorden die onnodig kunnen polariseren of een waardeoordeel suggereren.

Ga niet in discussie. Blijf feitelijk en neutraal als een journalist het niet met je eens is of een mening probeert uit te lokken. Herhaal zo nodig de feiten en verwijs voor aanvullende informatie naar Communicatie BIJ12 en bij12.nl/wolf.

Vermoedelijke wolvenschade
Gebruik de term 'vermoedelijke wolvenschade'. Bij een taxatie staat namelijk nog niet vast wat de oorzaak van de schade is.

Op basis van het schadebeeld kan wolvenschade niet worden uitgesloten. Daarom wordt een taxatie uitgevoerd. Aanvullend onderzoek, zoals DNA-analyse, moet uitsluitsel geven over de oorzaak van de schade. Voorkom verkeerde verwachtingen bij dierhouders en journalisten. Aanvullend onderzoek kan tot een andere uitkomst leiden of geen uitsluitsel geven.

Geen exacte locaties en namen
Spreek van een gemeente, regio of wolvenleefgebied. Noem geen exacte locaties van wolven, wolvensporen of veeschade. Noem ook geen namen van dierhouders of bedrijven. Dit is belangrijk voor de bescherming en privacy van wolven en dierhouders, en om ongewenste aandacht op deze locaties te verkleinen.

Voorkom speculatie
Speculeer niet over bijvoorbeeld het gedrag van wolven of het aantal wolven in Nederland. Dit soort vragen moeten beantwoord worden door andere deskundigen. Verwijs de journalist naar Communicatie BIJ12.

Jouw rol als taxateur
Je doet taxaties *in opdracht van* BIJ12. Je spreekt niet *namens* BIJ12. Gebruik daarom geen termen als 'BIJ12-taxateur' of 'taxateur van BIJ12'. Een taxatie gebeurt op basis van de BIJ12-richtlijn voor taxatie.

Uitspraken over rasters
Je kunt feitelijk beschrijven wat je ziet aan het raster. Trek geen conclusies over rasters. Als taxateur doorloop je de checklist voor rasters. Op basis daarvan beoordeelt BIJ12 of een raster voldoet aan de adviesnorm.

Belang van preventieve maatregelen
Preventieve maatregelen helpen om wolvenschade aan vee te voorkomen of te beperken. Als een journalist hiernaar vraagt, kun je uitleggen dat via veel provincies noodrasters, subsidies voor preventieve maatregelen en wolvenconsulenten beschikbaar zijn.

Landelijke adviesnorm
Spreek over de landelijke adviesnorm, niet over een 'BIJ12-norm'. De adviezen zijn opgesteld op basis van onderzoek en ervaringen in binnen- en buitenland. Ze zijn vastgesteld door de provincies en door BIJ12 beschikbaar gesteld in de Faunaschade PreventieKit Wolven.

Social media
Deel geen foto's, video's of informatie over schade via social media. Deel ook geen locaties van wolven, sporen, kadavers of dierhouders. Verwijs journalisten naar Communicatie BIJ12. Verwijs inwoners en ander publiek naar het Landelijk Informatiepunt Wolven.